

Põhif

J. Palwadre

Trotskismi alused
ja
leninism

Eesti Kirjastuse Ühisus
Leningrad, 1925.

E 45513

VI

J. Palwadre

Trotskismi alused
ja
leninism

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

H. LEOKE VILJANDIS
Arhiiv-raamatukogu
Eesti Kirjastuse Ühisus
Leningrad, 1925.

Äratrökk „Edasist“.

Типография „Коминтерн“, Екатерингофский пр. № 87.
Ленинградский Гублит № 1326. — Тираж 1000 экз.

Eessõna.

Trotski «permanentsed» (alati kestvad) väljaastumised tõstavad tahes ehk tahtmata küsimuse üles: *kas leninismil on õigus nõuda eneseuurimist ja kas ei tuleks leninismi all mõista Trotski õpetust?*

Trotski on pääle Oktoobrirewolutsiooni neli suuremat väljaastet toime pannud. On rewolutsiooni käigus mõõn — on labkuminekuud päewakorral ja sm. Trotski annab retsepti, kuidas edasi minna. Ikka ja alati on aga need nõuandmised tähelepanemata jäetud ja partei on läinud oma rada.

1924 aastal awaldas Trotski kirjatööde kogu III ande «1917 aasta». Selle raamatu esimese osa sissejuhatuses on tähendatud:

«Meie ise ei ole omale selgeks teinud, mis korda saatsime ja kuidas korda saatsime.»

Tõsi, Oktoobrirewolutsioon on ulatuslikult suur ja tähtis, seda enam, et sarnast rewolutsiooni ajalugu weel ei tunne ja loomulik on, et sarnast rewolutsiooni uurima ei pea mitte ükski Wene proletariaat, kes seda korda saatis, waid terwe ilma proletariaat, kellel Oktoober ees ja kes Oktoobrist wõib leida häid õpetunde. Trotski on sissejuhatuse nimetanudki «*Oktoobri õpetunnid*» ja näitab selles kirjatöös, et enamlus ei oleks wõitnud, kui ta oma seisukohta ei oleks muutnud rewolutsiooni küsimustes.

Trotski kirjutab:

«*Töölise ja talupoegade demokraatliku diktatuuri*» seisukoht teoreetiliselt kui ka praktiliselt warises aprilli konwerentsil (1917 a. J. P.) kokku ning tekkisid *kaks uut* seisukohta: 1. *demokraatlik*, mis põimitud wormaalselt sotsialistlikkude kõne-

käänudega ning 2. sotsiaalne-rewo-
lutsioonilik, täielikult enamlik-lenin-
lik.»

Nagu näha, ei ole enamlik-leninlikku seisukohta enamlaste parteil enne aprillikonwerentsi olnud, waid ainult sel konwerentsil leiti õige seisukoht rewolutsioonis. Kuidas oli aga wõimalik nii kergesti siiski leida õiget seisukohta? Selle pääle annab Trotski wastuse, kui ta tõendab, et wäljaspool «ametlikku» enamlust siiski õige seisukoht olemas oli ning seni oli enamlusele olnud üks paha külge — «tööliste ja talupoegade» siduwus. Trotski kirjutab kirjatöös «Meie lahkuminekid» (awaldatud 1909 a.):

«Kui vähemluse rewolutsiooniwastased küljed awalduwad täies ulatuses juba praegu, siis enamluse rewolutsiooniwastased omadused tulewad suure ähwardusega nähtawale ainult rewolutsiooni wõidu korral.»

Et aga enamluse «wasturewolutsioonilised» omadused nähtawale ei tulnud, siis tulnud see sellest, nagu 1922 a. märku-es Trotski selle kohta ise tähendab:

«Nagu teada, seda ei sündinud (ei sündinud wasturewolutsiooni. J. P.), sest enamlus wõttis ette Lenini juhatusel (mitte ilma seesmise wõitluseta) ideelise ümbersõjariistutamise selles tähtsas küsimuses 1917 a. kewadel, s. o. enne wõimuwõtmist.»

Kust siis enamlus need uued ideelised sõjariistad omandas? Selle kohta saame wastuse samuti sm. Trotskilt, kui ta sm. Olminkile 6. dets. 1921 a. muu seas kirjutab:

«Arwan, et minu rewolutsiooni kandwate jõudude hindamine oli täieliselt õige, järeldused, mis ma sellest tegin mõlemate fraktsioonide hindamises, olid tõeliselt waled. Ainult enamlus oma leppimata seisukohaga koondas oma ümber nii

hästi wana intelligentsiast, kui ka töolisteklassi eelwäest tõelised rewolutsioonilised ollused. Ainult seepärast, et enamlusel wõimalik oli luua sarnast rewolutsioonilist organisatsiooni, oli tal wõimalik sünnitada nii kiire pööre rewolutsioonilis-demokraatia seisukohalt rewolutsioonilis - sotsialistlikule seisukohale.»

«Esimese kategooria kirjatööd wõiksin ma ka praegu ilma paranduseta trükki anda, seepärast et nad täielikult ja igakülgsest meie partei seisukohaga alates 1917 a. ühte langewad.»

Tähendab, 1917 a. aprillil wõttis Lenin Trotski seisukoha omaks ja andis kogu parteile trotskismi teooria. Nii wõib näha, et Trotski ettekujutuse järele enamlus ühes Leniniga wõttis omaks trotskismi «ideelise sõjariista», s. o. trotskismi teooria.

1924 aastal kinnitab Trotski oma kirjatöös: «*Uus kurs*» sedasama:

«Mis puutub «permanentse rewolutsiooni» teoriasse, siis ma ei leia ühtegi põhjust lahti ütelda sellest, mis ma selle kohta kirjutasin 1904—5—6 aastatel ja pärast...»

Tähendab, enamlus omandas Trotskilt ta «permanentse rewolutsiooni» teooria ja ainult seepärast wõitis enamlus Oktoobrirewolutsioonis ja ainult seepärast tekkis enamluse õpetus — *leninism*.

Et see weel kindlam oleks, tähendab Trotski «Oktoobri õpetundides» muu seas:

«Wõib tõeliselt tähendada selle pääle, et ei saa Oktoobrit tundma õppida ega isegi Oktoobri materjalisid awaldada, kui selle juures üles ei kergita wanu lahkuminekuid.»

Ja muidugi, sm. Trotski näitab, et enamlus oma keskkomiteega oli wasturewolutsioonilisel seisukohal ning oleks rewolutsiooni hukatusele wiinud, kui sm. Lenin ei oleks asunud sm. Trotski

seisukohale ja ei oleks omaks võtnud trotskismi alused!

Nii: *enamlaste partei wöttis omaks trotskismi ja seepärast läks läbi Oktoobrirewolutsioon ning trotskismi aluseks õn «permanentse rewolutsiooni» teooria.*

Kui paljud teisiti arwasid, siis teatab Trotski 1924 a. kõigile awalikult, et trotskism on wõitnud terwel liinil.

Mis ütleb siis Trotski «õpilane» Lenin, kes trotskismi omaks tunnistas?

Lenin kirjutab Trotskist ja trotskismist järgmist:

«Trotski ja Potresowi ühendus «edasilastega» on awantüür ja nimelt põhimõtete aluste seisukohalt.» (Собр. соч. т. XI, ч. 2. «Seisukord parteis».)

«Trotski moonutab enamlust, sest ta ei suutnud kunagi kindlat seisukohta tööliste osa pääle Wenemaa kodanlikus rewolutsioonis omandada...» («Siseparteilise wõitluse ajalooline mõiste Wenemaal».)

«Trotskiga ei saa asjalikult waielda, seest tal pole mingisugust ilmawaadet.»

«Trotskil ei ole kunagi olnud ega ole mingisugust seisukohta, waid tal on lennud, hüpped wabameelsete juurest marksistide juure ja ümberpöördukt, tal on sõnakeste katked ja kõlawad laused, mis nopitad siit ja säält...» («Augusti bloki lagunemine».)

Wõib ütelda, et see on kõik kirjutatud enne aprilli, kui Lenin weel trotskismi alustel ei asunud, kuid pärast ütles Lenin ehk ise oma seisukohast lahti.

Oma 30. det. 1920 aasta kõnes ametühisuste waielustes ütleb Lenin muu seas weelgi:

«Üldse seisab suur wiga, põhimötteline wiga selles, et Trotski nõukogude walitsust ja parteid tagasi kisub...»

Tähendab, Lenin ei ole ka pääle Oktoobrirewolutsiooni oma waadet Trotski kohta muutnud.

Lenin asub ka pärast samal seisukohal Trotski teoria kohta, mis ta awaldas kirjatöös: «*Kahest rewolutsiooni liinist*»:

«Trotski algupärane teoria wõttab enamluselt proletariaadi otsustawale rewolutsiooniwõitlusele ja wõimuwõtmisele kutse ning vähemlastelt — talupoja osa etendamise eitamise. Talupoeg see lagunes, differentseerus; tema wõimalik rewolutsioonilik osa väheneb; Wene maal ei ole «rahvuslik» rewolutsioon wõimalik: «meie elame imperialismi ajajärgul», kuid «imperialism ei sea rahvuslikku kodanlust wana korra wastu, waid proletariaati rahvus-kodanluse wastu»

«Trotski ei mõtelnud järele, et kui proletariaat tõmbab oma järele mitteproletaarliku küla hu'gad mõisnikkude maa wõõrandusele ja ise-

walitsuse kukutamisele, et see ongi «rahvus-kodanluse rewolutsiooni» läbiwiimine Wenemaal, see ongi tööliste ja talupoegade rewolutsioonilik-demokraatlik diktatuur.» («Соц.-Демократ» № 48, 20. nov. 1915 a.)

Nagu näha, ei mõtlegi Lenin ega enamlus trotskismiga kokku leppida, seda vähem weel ta seisukohale asuda. Lenin tõendab, et enamlus on täiesti teine, kui trotskism, ning näitab, et trotskism üldse ei oska küsimust otsustada ega olukorda hinnata.

Milles siis asi seisab?

Keda uskuda, kas Trotskit ehk Leninit?

Et seda küsimust lahendada, ongi tarwis waadata, missugustele alustele on rajatud trotskism ja missugustele alustele leninism.

Kui meie need alused oleme läbi waadanud, ainult siis wõime otsusele jõuda: kas leninism ehk trotskism?

I. Wormaalne loogika ehk dialektika.

Küsimuse walesti arendamises on enamalt jaolt süüdi see lahendamise meetod ehk wiis, kuidas küsimust hinnatakse, kuidas ta juure minnakse. Iga nähtust wõib waadelda ta seisakus (staatikas), wõib waadelda ta arenemise protsessis (dinaamikas) jne. Wormaalne loogika otsustab küsimusi seisakus, kuid meie, rewolutsioonilised marksistid teame, et midagi ei ole alalist, waid «kõik liigub, kõik muutub», nagu seda juba wanad Greeka mõtte-teadlased tõendasid. Tähendab, kui wormaalne loogika küsimusi otsustab ta seisakus, siis wõib seda meetodi tarwitades tihtigi ja peaaegu alati, iseäranis ühiskondlikkudes nähtustes, eksida. Wormaalne loogika ei anna wastust ühiskonna arenemise protsessi kohta ning wormaalse loogika hindamise meetodi tarwitades ei suuda meie

küsimuste kohta selgusele jõuda. Dialektiline meetod ehk hindamise viis, mis nähtusi ta arenemiskäigus vaatleb, võib ainult õiget wastust anda. Ja loomulik on, kui Marx ja Engels algasid ühiskonna küsimusi lahendama, et nendel esimeseks tingimiseks oli workmaalse loogika seisukohalt asuda dialektilisele seisukohale ja kõiki nähtusi hinnata rewolutsioonilise dialektika abil. Ja see, et Marx ja Engels paremini kui keegi teine oskasid dialektilist meetodi tarwitada, võimaldas neile ka küsimuste õiget hindamist. Ainult nemad suutsid ühiskonna arenemise seadusi üles leida ja ühiskondlikke nähtusi sarnaselt hinnata, kui seda tõeliku elu ette kandis. Seepärast üteldakse peaaegu alati, et see ehk teine otsustab küsimusi rewolutsioonilise marksismi seisukohalt, ehk jälle, et see ehk teine ei asu marksistlikul seisukohal, et see ehk teine on oportunist küsimuste otsustamisel. See tähendab, et küsimuste lahendustel tarwitab tema

dialektilist metoodi ehk asub wormaalse loogika seisukohal.

Rewolutsiooniline dialektika ehk rewolutsiooniline marksism näeb igas elunähtuses aluse ainsust — monismi. Dialektika najal väljatöötatud teooria võtab omale aluseks ehk aluspunktiks ainsuse ja materjaalse aluse, millest «lõppude-lõpuks» kõik teised nähtused olenewad. Jäädes peatama ainult «materjaalse» aluse ainsusele, võib samuti asuda staatikalisele seisukohale ja wormaalse loogika seisukohale minna, kuna dialektika omaltpoolt ka ainsuse — monismi küsimuses üles seab wastastikuse mõjuawalduse — liikuwuse, dinaamika. «Päälisehitus omakord mõjub aluse pääle.» Ainult liikuwus, alaline arenemine, wastastikune mõjuawaldus, mis «lõppude-lõpuks» oleneb ainelistest wahekordadest, sünnitab arenemisekäigu ja selle arenemisekäigu hindamist saab toimetada dialektika abil, aga mitte wormaalse loogika järele.

Tähendab, küsimuste hindamisel on tarwis meeles pidada alalist muutust ja ainsust aluslikult.

Kuidas asuwad aga küsimuste hindamise juure trotskism ja leninism?

Lenin tähendab trotskismi arutades, et trotskism haarab ühe seisukoha ühelt (näituseks — rewolutsioonilise seisukoha enamlastelt) ja teise seisukoha teistelt (näituseks — talupoegade tähtsuse eitamise vähemlastelt).

Samuti näitab Lenin oma töös — «Партийная опасность фракционных выступлений», et trotskism ei suuda küsimust wõtta ainsuse seisukohalt, waid eraldab majanduse poliitikast ja seega ei suuda küsimust otsustada. *Lenin* kirjutab muu seas: «*Poliitika on ökonoomika kontsentreeritud awaldus*». «*Poliitika peab eesõigustatud olema ökonoomika ees.*»

Edasi: «Ilma õige poliitilise juureminekuta küsimusele ei suuda olew klass käes hoida oma ülewõimu ja seega

ei saa ka otsustada oma walmistuse ülesandeid.»

See on eklektism, aga mitte dialektika. Lenin tähendab, et Trotski, küsimuste arutusel, ei ole dialektik, waid eklektik, tema ei asu monismi seisukohal, waid wõtab ühe osa ühest kohast ja teise osa teisest kohast ning ühendab kahte ise alustel põhjendatud seisukohta, mis on põhjendamata.

Trotskism, kui niisugune, ei tarwita küsimuste hindamisel dialektilist meetodi, waid asub eklektika seisukohal. Loomulik on, et eitades dialektikat, ei saa ka küsimusi õieti hinnata.

Kõik aeg, alates 1903 aastast, nimetas Lenin trotskismi, selle wastu wõideldes, «algupäraseks teooriaks» ja «rewolutsiooniliseks fraasiks».

Mispärast? Trotskism ei suutnud kunagi küsimust lahendada konkreet-selt, ei suutnud hinnata jõudude wahekorda ega näinud punkti — «lüli», mille pääle olewal silmapilgul toetada,

mis aluseks wõtta, et rewolutsiooni edasi wiia.

Trotskism wiskab wälja «rewolutsioonilise» perspektiivse fraasi ning ei näe, kas seda olewal korral täide wiia saab ja kas ta üldse kordasadetaw on. Nagu Buharin tähendab, et trotskismile «imponeeris rewolutsiooniliste fraaside efekt». Rewolutsiooniline fraas ilma marksistliku analüüsita on alati imponeeriw, kaasakiskuw ja kõik «rewolutsionäärid», kes küsimuste lahenduseks ei oska tarwitada dialektilist meetodi, jooksewad neid kõlawaid fraase püüdma. Sellega on ka seletataw, mispärast trotskismi järele tihtigi jooksewad «rewolutsionäärid», «intelligentlik noorsugu» ja «wäikekodanlik intelligents». Wäikekodanlik intelligents on alati maias rewolutsiooniliste fraaside pääle, ta armastab «rewolutsioonilisi effekte». Sotsialistid-rewolutsionäärid oma wäliselt rewolutsioonilise taktika — isikliku terrori — järele tõmbasid wäike-

kodanlikku intelligentsi oma järele. Samuti ka trotskism wõis loota noorsoo baromeetri pääle. «Rewolutsiooniline, efektne, mispärast siis mitte trotskist olla»

Mis wõib weel rewolutsioonilisem olla, kui trotskismi wäide: «töölisklass on ainukene rewolutsiooniline jõud, talupoeg-«mats» on kontrrewolutsiooniline, seepärast ainukene wõimalus — tööliste diktatuur, sotsialistlik rewolutsioon.» Muidugi mõista, haritlase «hingele» ei ole maamats kuigi suure wäärtusega ja temaga jannates wõib määrada oma «puht proletaarlikud» käed.

Kuid see ei ole aga rewolutsiooniliste jõudude tegelik hindamine, ei ole rewolutsiooni edasiwiimine, waid see on fraas, on rewolutsiooni ohwri's toomine intelligentlikule «hingele». See ei ole töölisteklassile kasulik ja seepärast ei wõinud ka töölisteklassi partei — enamlaste partei — wõtta omaks trotskismi hindamise meetodi.

Samuti annab trotskism ülemäärase tähtsuse isiklikkusele ja enesetundele küsimuste hindamises. Nii saab Trotski «Oktoobri õpetunde» lugedes mulje, mida Trotski kinnitada katsub, et Oktobri rewolutsioon läks läbi ainult seepärast, et tema — Trotski — suutis õiget liini anda ja et tema juhtis. Partei, töölisteklass ja kogu rewolutsiooniline mass — sõjawägi, talupoeg jne. — ei ole siin midagi teinud. Mass ja partei on ainult sanktsioneerinud, tagant järele kinnitanud, mis Trotski juba läbi wiinud. 25. oktoober on ainult 16. oktoobri kinnitus, kus Trotski Peterburi nõukogus otsuse vastu las kis wõtta, et Peterburi garnison wälja ei lähe ja et nõukogu loob sõjawäe rewolutsiooni komitee sõjaringkonna walitsuse wastaseks.

See on täis individualismi ja subjektiivismi. Isiklikkus. Et selgemini trotskismi ja leninismi hindamise wiiside wahel wahet teha, toon wälja wõtte sm. *Buharini* trehwawast kirjel-

dusest «Leningradi Prawdas» nr. 297, 28. dets. 1924 a. kirjatöös: «*Permanentse rewolutsiooni teooria*»:

«Kui on midagi ühist nendes kõikides wigades (trotskismi wigades, J. P.), siis võib seda ühist wäljendada, kui ühiskonna küsimusele wormaalset-ratsionaalset kirjanduslikku juureminekut. Mitte eluline dialektiline, millega erineb enamlus, waid wormaalne-loogiiline, mis sm. Trotski spetsifistlikku seisukohta eraldab kogu aja wältel.

Sm. Leninil oli suurte ajalooliste perspektiivide geniaalse ettenägemise juures kolm omadust, mis kujutawad Lenini marksistliku dialektika meisterlikku tarwitamise oskust: s. o. *esiteks* — suur oskus igas seisukorras eestkätt leida *iseäraldust*, näha *algupärast*, *erilist* ja *kordamatut* igas ajaloo astes, ajaloo momendis. *Teiseks* — oskus näha *üleminekut ühest seisukorrast teise*, näha, kuidas üks ajalooline aste

muntub teiseks ajaloo astmeks, kuidas üks seisukord, üks konjunktuur muutub teiseks. Wiimaks, kolmandaks, — mis oleneb esimesest kahest alusest — suur oskus *igas ajaloolises astes*, olewal silmepilgul, *eraldada seda alglüli*, millest on tarwis «kinni haarata».

Kui meie nüüd nende aluste seisukohalt asume Trotski wigade juure ehk selle iseäralduse ja spetsifislikkuse juure, mis on Trotskil, siis näeme meie, et trotskism annab silmapilkselt tagasipõrke. Ta ei ole sisuliselt *kaswanud* nende mastaabideni, milledega wõib ja on tarwis enamlaste partei poliitikat mõõta. Paljuid meist tõmbas kaasa ja osalt tõmbab ka praegu see hiilgaw oskus mõnesuguseid suuri perspektiive üles seada, mis esimesel waatlemisel nii rewolutsioonilised ja mille pääle sm. Trotski nii suur meister. Kuid kõik see mahub alamajärgu mastaabibi; siin on wõit.

ainult wõrreldes sotsiaaldemokraatiaga, kes nii püherdab oportunisti pattudes, kellel ei ole asja rewolutsiooniga, sest sotsiaaldemokraatia on wasturewolutsiooniline. Hiilgawad üldrewolutsioonilised perspektiivid, millede pääle nii suur meister on Trotski, imponeeriwad. Kui selle masstaabiga mõõta, siis on kõik plusid sm. Trotski pool. Kuid need on leninismi waatekohalt «ABD».

Trotskism ei ole kaswanud weel sarnaselt küsimuste ülesseadmiseni, nagu seda teeb leninism.

«Ja kui meie asume kas suure ehk väikese küsimuse juure, kui jutt on sm. Trotski wigadest, siis ei suuda meie nimelt *sed*a oskust, s. o. *sed*a *alust*, millest eraldub leninism, kui marksismi õpetuse edasiaremine, sm. Trotskilt leida. Seepärast teeb ta praktikas sarnaseid wigu.»

Trotsky on hiilgaw rewolutsiooniline perspektiiv, sellest oleneb ta rewolutsiooniline fraas, kuid tal puudub pääle selle aabitsatõe, wormaalsuse, konkreetse olukorra hindamise wiis, puudub meisterlik Lenini dialektika. Trotsky ei oska hinnata olukorra iseäraldust, üleminekut ühest astmest teise, ega näe lüli, mis ühest astmest teise wiib. Trotskyl puudub leninismi nähtuste ja olukorra hindamise meetod — wiis — ning seepärast ei suuda ta õiget seisukohta wõtta, waid teeb wigu wea järele.

Näituseks: 1. 1905 aastal nägi trotskyism, et edasi minna tsaristlikus walitsusekorrast wõimatu on ning rewolutsioon on paratamatu ja ühtlasi nägi ka, et töölisteklass on kõige organiseeritum ja rewolutsioonilisem, — järeldus: töölisteklass on ainukene rewolutsiooniline jõud ja Wenemaa rewolutsioon peab olema sotsialistlik proletaarne, mis teostab proletariaadi diktatuuri. Trotsky ei näinud ajaloo astme

iseäraldust — robkearwulist talupoega, kes weel rewolutsiooniline, ei näinud demokraatlikku rewolutsiooni kui ajaloo astet ning ei wõinud näha ka talupoegade jõudu, kelle pääle toetada.

2. *Reaktsiooni ajal* nägi Trotski tsarismi wägiwalda ning lükkas üles sotsialistliku partei ühtluse ühise jõu reaktsiooni wastu, kuid trotskism ei näinud enamluse massilist jõudu, ei näinud likwidaatorite kodanlikku liberaalsust, wõtlusest kõrwale põiklemist, mis ta kodanluse pahemaks tiiwaks muutis, ja tahtis ühendada. Trotskism ei näinud «lüli» töölisteliikumist ja wõitlust puhastada äraandlikust likwidaatorite liberalismist. Tuld ja wett ühendada ei saa, üks peab kaduma.

3. *Bresti rahu* — Trotskil walmis rewolutsiooniline fraas — «ei sõda ega rahu» (nagu oli ilmasõja ajal), kuid ta ei näinud: sõjawägi labkub liinilt, kuidas alata rewolutsioonilist sõda, ei näinud «lüli» — *rahu*.

4. *Ametühisuste diskussioon* — 1920 ja 1921 a. Trotski lükkas wälja «kõik walmistajate korraldusele», hää administratsioon ning sõjawäeline distsipliin. Trotski ei näinud seda rahulolematust distsipliini ja sõjakommunismi tagajärjel, mis ei wõimaldanud talupojal hinge tõmmata ega lasknud tööstust jalule seada, ei näinud, et talupojad wäljaspool ametühisust seisawad, waid tabtis ainult kõwemini «mutrit» kinni keerata. Trotski ei näinud «lülü» «nep'i».

5. *Partei diskussioon* — 1923 a. Trotskil on «plaan», kindel majanduslik plaan. Kas wõib siis plaani wastu olla ja kaaosi poolt. Kuid trotskism ei näinud meie majanduslikku iseäraldust, ei näinud põllumajanduse tõstmise tähtsust, ei näinud, kuidas turgu soetada ja kindlustada ning lõi isoleeritud plaani. Trotskism ei näinud «lülü» rahareformi, ei näinud hindade alane-mise wõimalust.

Kui palju ka meie näitusi ei too, trotskism ikka ja alati lükkab wälja hiilgawa eelduse, mis tegelikult muutub fraasiks ehk sõnakõlksuks, kuid küsimust hinnata ei suuda, pääseteed ei leia. Ning tarwitades trotskismi skeemi, oleks igal sarnasel juhusel meie rewolutsioon kraawi lennanud.

Mis selles süüdi? Selles on süüdi see, et trotskism ei ole jõuduud weel nüüd tõusta leninismi otsustamise wiisini. Trotskism seisab weel algastmel ja ei suuda nähagi, kuidas leninism küsimuste otsustamise juure asub.

Trotskism läheb wälja ajaloo seisukohtade hindamisel oma isikutunde seisukohalt subjektiivselt ning tarwita wormaalset loogikat rewolutsiooniliste perspektiivide ülesseadmisel, — mis pääliskaudselt waadates rewolutsiooniline. Trotskism ei oska tarwitada ja ei tarwita dialektilist arutusewiisi. Dialektika on trotskismile wõõras, seda enam leninismi — enamluse dialektika.

Kui trotskismil on üldperspektiiv kõik, siis leninismil üldperspektiiv on iseenesest mõistetav ning käsitab küsimusi dialektiliselt, mis annab analüüsi olukorra iseäraldusest ning näitab, kuidas üks ajalooaste teise üle kaswab ja mis selle ülekaswamise «lülks» on.

Tähendab, juba küsimuste lahendamiseviisis — meetodis on ääretu lahkumine trotskismi ja leninismi wahel ja ühtesulamise wõimalust siin ei ole.

Trotskism peab wormaalset loogikat tarwitades ikka ja alati eksisamme tegema.

II. Permanentsse rewolutsiooni teooria.

Parvus ja Trotski, üles lükates «permanentsse rewolutsiooni» teooriat, aimasid teatawal määral järele kommunistlikkude ühingute keskkomitee ringkirjale, mis Marxi poolt kirjutatud ja laiali saadetud 1850 a., pääle Saksa-

maa rewolutsiooni kaotust. See ringkiri oli pühendatud olukorra hindamiseks ning direktiivseks juhtnööride andmiseks kommunistidele. Permanentse rewolutsioonis ei ole midagi iseäralikku, ta mõiste on arusaadav, tähendab alalist rewolutsiooni kõweraliini tõusu. Marx oletas 50. aastal möödäläinud aastasajal, et rewolutsioon saab edaspidi olema kestew-permanentne ning selles kestwas rewolutsioonis muutub jõndude wahekord alaliselt ja samuti muutub ka rewolutsiooni iseloom. Marx näeb, et rewolutsiooniline arenemise lõpp kroonib end tööliste diktatuuriga ja kommunistliku korra maksmapanemisega. See direktiiv on tähtis pääle rewolutsiooni tõusu — kestwuse teoreetilise käsutuse paljud teised näpunäited, nagu iseseiswa tööliste partei loomine, mis peaks olema salajane ja awalik. See tähendab, et töölisteklass ei saa organiseerida ja tegutseda ainult awalikkude organisatsioonide näol, waid awalikke organisat-

sioone kasutades peab olema ka salajane organisatsioon, mis väljaspool iga-sugusest kodanlikust mõjust. Samuti tähendab Marx, et tööliste klassil tuleb ühiselt väikekodanlusega waenlast lüüa, kuid selle jaoks ei ole sugugi tarwis poliitiliselt ühineda, luua, näituseks, ühtlast parteid. Marx ütleb otsekohe-selt, et samuti kui demokraadid ühi-newad talupojaga (kulakuga), samuti peab ka tööliste klass ühinema maatöö-listega. Rewolutsiooni wõitluskäigus peab proletariaat looma omale wõitlus-organisatsioonid wastaseks kodanlusele ja väikekodanlusele, et rewolutsiooni edasi wiia, niisamuti looma ka tööliste kaardiwäe iseseiswa juhatuse all.

Et Marxi seisukohast permanentse rewolutsiooni kohta paremini aru saada ja ta seisukoht täpsemalt edasi oleks antud, toon wäljawõtte:

«Tol korral, kui demokraatlik väikekodanlus tahab enam kiire-malt rewolutsiooni lõpetada, on meie huwid ja ülesanded muuta rewo-

lutsioon *kestwaks* senikaua, kuni enam vähem kõik waraga klassid ei ole walitsusest kõrwaldatud, senikaua, kui töölisteklass ei wõida wõimu, senikaua, kui tööliste ühisus mitte üksi ainult ühes maas riigiwõimu ei wõta, waid kõigis walitsewamates riikides ilmas, ja senikaua kui nad ei arene niiwõrd, et nende maade proletaarlaste omawaheline wõistlus ära ei kao, senikaua kui vähemalt otsustawates walmistusharudes walmistawad jõud ei ole koondatud tööliste kätte, kui ei ole häwitatud eraomandus, ei ole häwitatud klassid ning ei ole uuele ühiskonnale alus pandud.»

Selles Marxi rewolutsiooni skeemis ei ole midagi mittewastawat, waid on üles märgitud töölisteklassi ülesanne, kes rewolutsiooni edasi peab wiima, kuni ta wõimule ei ole jõudnud ning uuele ühiskonnale, kommunistlikule ühiskonnale aluse pannud.

Trotski aga annab oma rewolutsiooni teooria skeemi oma kirjatöö „1905 a.“ eessõnas, kirjutatud 1922 a., järgmiselt: «9. jaanuari ja oktoobri streigi waheajal 1905 aastal kujunesid autoril need waated Wenemaa rewolutsiooni arenemise iseloomu pääle, mida nimetatakse «permanentse rewolutsiooni» teooriaks. See kawaltark nimetus sisaldab eneses seda mõistet, et Wene rewolutsioon, mille ees eestkätt seisawad kodanlikud ülesanded, ei saa siiski nende (kodanlikkude ülesannete) juure peatama jääda. Rewolutsioon ei saa oma lähemaid ülesandeid, kodanlikke ülesandeid, lahendada, kui proletariaat ei asu walitsuse juure. Proletariaat, wõimu wõttes, ei saa aga piirata ennast kodanlikkude raamidega, waid wastuoksa — oma wõimu kindlustuseks tuleb proletariaadi eelwäel juba wõimu esialgul pääletungimist mitte üksi feodaalse, waid ka kodanliku omanduse pääle

korraldada. Selle juures ei tule proletariaadil kokkupõrked üksi kodanikkude rühmitustega, waid ka laialise talupoegade massiga, kelle abil ta wõimu juure pääsis.

Mahajäänud maa tööliste walituse wastolu, kus elanikkude rõhuw enamus talupojad, wõib lahendust leida ainult rahwuswahelises ulatuses, rahwuswahelise proletariaadi rewolutsiooni näitelawal.

Ajaloolise paratamatuse tõttu purustades demokraatliku kodanliku rewolutsiooni kitsad piirid, wõidurikas proletariaat on sunnitud ka ta rahwuslikud riigipiirid purustama, s. o. proletariaat peab sihtima sinna poole, et Wene rewolutsioon saaks rahwuswahelise rewolutsiooni eelduseks.

Olgugi, et 12-aastase waheaja järele, kuid see hindamine sai täielikult õigustatud. Wene rewolutsioon ei wõinud lõppeda demokraatliku kodanliku korraga, waid ta

pidi wõimu üle andma töölisteklassile...»

«Meie kol korral (1905 a. J. P.) seadsime töölisteklassi poolt wõimuwõtmise loosungi üles, sest ta oles klasside wahekorrast.»

Mis wahe on nende kahe permanentse rewolutsiooni teooria wahel? Marx näeb ette mitmed walitsuslikud muudatused, näeb ette jõudude wahekorra alalist muutust ning lõpupunktiks on töölisteklassi wõim, tööliste diktatuur. Trotski aga seab üles ratsahobuse seljas töölisteklassi diktatuuri ning näeb, et selle jõu wastu on kõik teisel ühiskondlikud jõud, iseäranis talupojad, kes tugewamad kui töölisteklass, ja tugewamad kui töölisteklassi diktatuur, ning pääsemist näeb selles, et rahwuswaheline rewolutsioon peab abiks tulema, — muud jõudu tal ei ole. Wenemaa rewolutsioon on hukas, kui rahwuswaheline proletariaat oma rewolutsiooniga ei aita.

Nagu näha, ei ole nendel kahel teoorial midagi ühist. Marx ei katsu üle jõu tõsta, kuid Trotski 'on «enam» rewolutsiooniline, sirutab ühekorraga suurema raskuse rinna pääle, mis teda ära läpatab ja siis karjub: «appi, appi!»

Kui Marx näeb terve rea rewolutsiooni edasiarendamist wäikekodanluse poolt ja ühtlast proletariaadi wõitlust küla proletariaadiga, siis on Trotskile küla ainus wasturewolutsiooniline «mats», kelle wastu peab wäljamaa proletariaadi jõu seadma, seesmisi jõudu ei ole.

Et Trotski ehk trotskism ennekuulmata rewolutsiooni sünnitab ilma seesmiste jõududeta, seepärast Lenin nimetabki tema teooriat «algupäraseks» ning kõlawaks «lauseks».

Et lähemalt trotskismi ses punktis tunda, on tarwis waadelda lahutatult: A) rewolutsiooni kandwad jõud, B) rewolutsiooni iseloomu ning D) kas rahvusriigi piirides on rewolutsioon üldse wõimalik.

A) Trotskismi rewolutsiooni kandwad jõud.

Nagu eelpool nägime, tunnistab trotskism rewolutsiooni kandwaks jõuks ainult töölisteklassi. Trotskism, kui vähemluski, on ikka ja alati mures «töölisteklassi» puhtuse eest. Tööline ja ainult tööline on trotskismi ja vähemluse päämine motiiv. See on pühadus, mida siiski ohwriks võib tuua. Trotskism tahab töölisi otsekohe isoleerituna wõitlusse wisata, vähemlased aga kordawad: oodake, oodake, sest kapitalism ei ole weel oma wiimasele arenemise astmele jõudnud. Trotskism kui ka vähemlus töölisteklassi abiwäge rewolutsioonis ei näe, ning selle tõttu ütleb trotskism: töölisteklass, haara wõim iseseiswalt, vähemlus: töölisteklass — kapitalism ei ole weel wiimasel astmel ja seepärast sünnita kodanliku klassi pahemal tiiwal «kuningliku kõrguse oppositsiooni».

Trotski kirjutab «Uues Sädemes» 1904 a. järgmist:

«Wäljaastumise wõitu, kui ka üldse rewolutsiooni wõitu wõib kindlustada *ainult töölisteklass*. Teised linnaelanikkude rühmitused ja talupojad etendawad oma osa rewolutsioonis, kuipalju nad lähewad proletariaadi järele ja kuipalju nad teda toetawad, niipalju kergendawad nad töölisteklassi tööd. Ise seiswat rewolutsioonilist osa, wähegi proletariaadi sarnast, ei etenda ei talupojad, ei linna wäikekodanlus, ega intelligents.»

1904 aastal asus trotskism seisukohal, et ainukeseks jõuks, mõõduandwaks jõuks on töölisteklass, kuid teistel on niipalja tähtsust, kuipalju nad töölisteklassi toetawad. Kas nad toetawad wähegi, seda trotskism otsekohele ei ütle.

Trotski kirjutab 1909 aasta kirjatöös «*Wene rewolutsiooni kandwad jõud*» muu seas:

«Siiski oma maa kapitaal ei suutnud rahvuslikus võitluses tsarismiga astuda võitluse etteotsa, sest ta sai otsekohe waenuliselt rahwamassile vastu seatud: vastu seatud töölisteklassile, keda ta otsekohe kurnab ning vastu seatud talupoegadele, keda ta riigi abil koorib...

Kui töölisteklass waewalt oma hallist wälja astuda sai, kui oli seatud suu suu vastu kõige enam koondatud riigiwalitsusega ja samuti koondatud kapitaali jõuga...

Ühes walmistuse ülesannetega omandas töölisteklass wäikekodanluse käest ka ta poliitilised ülesanded...»

Samuti kui 1904 aastal, nii nägi trotskism ka 1909 a. ikka ja alati ainukest rewolutsioonilist jõudu — s. o. töölisteklassi.

Kuidas trotskism talupoegade pääle waatas, seda näeme Trotski kirjatööst, awaldatud 1909 a. «*Talupojad ja maa küsimus*», kus muu seas kirjutatud:

«Maaküsimus on Wenemaal kapitalismile suureks raskuseks, toeks ja ühtlasi ka pääraskuseks rewolutsioonilisele parteile, komistuskiviks wabameelsetele, memento mori wasturewolutsioonile...»

Mida kujutab talupoeg rewolutsioonis, on Trotski järele raske aru saada. Maaküsimus on kõikidele klassidele ja rühmitustele ähwarduseks, nii et loomulikult ka töölisteklassile ta rewolutsioonis abi ei anna.

1915 aastal kirjutab Trotski weel kord rewolutsiooni jõudude kohta trotskistide häälekandjas «*Meie Sõnas*», mis ilmus Pariisis, päälkisja all: «*Wõitlus wõimu pärast*», kus ta tähendab:

«*Wäikekodanluse ühiskondlik tähtsus langes, intelligents jättis rewolutsioonilise wõitluswälja... Linna demokraatiast, kui rewolutsioonilisest algjõust, rääkida ei tule... Talupoegade aastakümnetel kestnud lagunemine — differentseerimine on ta iseseiswa rewolutsioonilise osa*

kaotanud... Ainukeseks jõuks on proletariaat Euroopa Ühisriikide hüüdsõnaga...»

Trotskismi ainukeseks jõuks Wene rewolutsioonis on proletariaat. Kuidas waatab siis leninism rewolutsiooni jõudude pääle Wenemaal? Selle kohta saame wastuse leninismi rajajalt *Leninilt* ta kirjatööst «*Sotsiaaldemokraatia kaks taktikat*», kirjutatud juuni—juulikuudel 1905 a. Genfis. Säält loeme:

«Talupojad sisaldawad eneses pääle väikekodanlike oolluste palju poolproletaarseid oolluseid. See teeb talupojad kindlusetaks ning sunnib töölisi koonduma kindlasse klassilisse parteisse. Talupoegade kindlusetu olek läheb suuresti lahku kodanluse kindlusetu olekust, sest talupojad praegusel korral ei ole niiwõrd huwitatud eraomanduse kaitsest, kuiwõrd huwitatud mõisnikkude maade ärawõtmisest. Mõisnikkude maaomandus on aga üks pää eraomanduse nähtustest. Talu-

poeg, mitte muutudes sotsialistlikuks, jäädes väikekodanlikuks, on jõuline täielikuks ja radikaalseks demokraatliku rewolutsiooni poolejaks hakkama.»

Lenin, kirjatöös «*Maaküsimus XIX aastasaja lõpul Wenemaal*», analüüses talupoegade seisukorda 1896—1900 aastatel 48 kubermangus, jõuab otsusele:

«Ilmahobusteta talupoegade majapidamisi oli nendes kubermangudes 3.242.462, s. o. 29,9% kõigist majapidamistest. Ühehobuse majapidamisi — 3.361.778, s. o. 30,3%.

On teada, mis tähendavad ilmahobusteta majapidamised Wenemaal. Teada on ka ühehobuste majapidamiste talupoegade häda ja wiletsus. Kuuemiljoniline majapidamiste mass, s. t. 24—30 miljoni elanikku. Kõik need elanikud on pauperid, waesed, kellele antud väikesed maalapikesed, millistel ei saa elada, millistel wõib ainult näljasurma surra.»

Lenin ei asu küsimuse juure wor-
maalselt ja ei tee mõisteliselt loogika-
lisi järeldusi, nagu Trotski, waid Le-
nin asub Wenemaa iseäralduste juure,
näeb talupoegade iseäraldust selles, et
üle 60% maapidamistest on sarnased,
mis sunniwad, et elu alles hoida, re-
wolutsioonilist wõitlust pidama walit-
suse, mõisnikkude, kodanluse ja era-
omanduse wastu. Üldiselt näeb leni-
nism, et talupojad kogu suuruses on
huwitatud mõisnikkude maade wõoran-
dusest ning suurem osa läheb ka ko-
danliku eraomanduse wastu. Töölised
on wäike osa rahwast, kuid organisee-
ritud osa, ta peab koonduma kindlasse
klassilisse parteisse, kes suudaks rewo-
lutsiooni juhtida, kes suudaks talupoegi
kaasa tõmmata walitsuse, mõisnikkude
ja kodanluse wastu. Siin ongi leni-
nismi dialektika abil leitud «lüli» — töö-
liste ja talupoegade ühine wõitlus re-
wolutsioonis ühiste waenlaste wastu.
Trotskismil aga rewoluts. lause — puht
proletaarline jõud — Euroopa töölisklass.

Ka siin wiib wormaalne loogika trotskismi wale seisukohale ning leninism rewolutsioonilise dialektika abil leiab toetuspunkti olukorra iseäralduses ja toetub «lüli» pääle, et rewolutsiooni läbi wiia.

B. Wenemaa rewolutsiooni iseloom.

Nagu eelpool näha wõib, lükkab trotskism wälja kestwa rewolutsiooni mõiste asemel, nagu seda mõistis Marx, oma «algupärase» teooria mõiste, mis seisab selles, et töölisteklass esimesel sammul haarab wõimu, paneb maksma tööliste diktatuuri ning hakkab otsekoheselt teostama sotsialistlikku rewolutsiooni. Kuiwõrd trotskismil ainukeseks rewolutsiooniliseks jõuks on töölisteklass, niiwõrd wormaalse loogika seaduste järele tuleb teostada proletaariaadi diktatuur ja alata sotsialistlikku rewolutsiooni. Wenemaa rewolutsiooni iseloom on trotskismil lihtne ning kerge, arusaadaw. Trotskism ei waewa ise-

äralduste kallal, ei hakka otsima ühe ajaloo astme teiseks kujunemist ja sääl weel toetuspunkti, kui wõib otsekoheselt üles wisata rewolutsioonilist wäljawaadet — sotsiaalset rewolutsiooni, tööliste diktatuuri kõigi teiste rahwakihtide üle.

«*Meie lahkumine*», awaldatud 1909 aastal kirjutab *Trotski*:

«Wähemlaste waade Wene rewolutsiooni kohta ei erinenud kunagi selgusega. Ühes enamlastega rääkisid nad «rewolutsiooni lõpule wiimisest», mille juures mõlemad pooled puht wormaalselt seda mõistsid, s. o. meie programmi «*miinimumi*» läbiwiimist. Pääle selle oleks alanud demokraatliku korra juures «normaalne» kapitalistlik kurnamine. «Rewolutsiooni lõpule wiimine» oli ühtlasi mõistetaw tsarismi kukutamisega ning rewolutsioonilise ühiskondliku jõu kätte wõimu üleminekuga. Missugune see

jõud on? Wähemlased wastasid: demokraatlik kodanlus. Enamlased: töölised ja talupojad.»

Kuidas mõistis seda Trotski ise, saame wastuse samal aastal kirjutatud tööst «*Wene rewolutsiooni kandwad jõud*»:

«Wene rewolutsioon oma otsekoheste ülesannete tõttu on «kodanlik», sest ta püüab kodanlikku ühiskonda wabastada absolutismi kammitsatest ning feodaalsest omandusest. Päämise kandwa jõu selles rewolutsioonis omab proletariaat, — seepärast on meetodi järele see rewolutsioon proletaarne.»

Kui sm. Trotskilt küsiksime, missugune siis tegelikult rewolutsioon peaks olema, kas «kodanlik» ehk «proletaarne», siis ei wasta trotskism otsekoheselt selle küsimuse pääle. Kui palju ta ei saa eitada olukorda, et kodanliku klassi nõuded ei ole weel täidetud, peab ta tunnistama, et need nõudmised täitmist peawad leidma,

kuid edasi juba eelmise wea järele peab ta siiski alla kriipsutama, et see siiski, kui mitte muidu, siis metoodiliselt proletaarne on. Et sellest wastolust lahti saada, kirjutab Trotski samas kirjatöös, wiis lebekülge edasi:

«Selles «kodanlikus» rewolutsioonis ilma rewolutsioonilise kodanluse ta seesmiste asjade käigu järele ja wõitlases riigi wõimu pärast *lühkatakse proletariaati ülewõimu maksmapanema talupoegade üle*. Oh, see poliitiline matsi põikpää, kes oma kodus — külas rüüstas isandat, et omada ta maad, aga soldati kuube selga tõmmates laskis töölisi maha, nii purunes Wene rewolutsiooni esimene laine.»

Nagu sellest näha, kujutab trotskism Wene rewolutsiooni esimest astet ette kui tööliste diktatuuri maksmapanemist talupoegade üle, sest see «mats» on ju poliitiline põikpää, kes ilma surweta töölisi maha põmmutab. Matsiga ühes minna ja teda kasutada ei saa.

Esimine asi on, tema üle diktatuur maksma panna.

Samal aastal asub Trotski weel kord selle küsimuse juure kirjatükis: «*Proletariaat ja Wene rewolutsioon*» ning kinnitab, et «wäikekodanlusel ei ole jõudu ja seepärast peab töolisteklass wõimu wõtma.»

Trotski kardab ikka ja alati talupoega ning leiab ainust pääseteed, kui seda «matsi» surwe abil ohjastada.

Enamlased, kes nägid talupoegades oma kaaslast rewolutsioonilises wõitluses, on trotskismi arwates munkade tõugu, sest ilma mungalise olekuta töolisteklassi poolt «matsi» kasutada ei saa.

«*Meie lahkuminekutes*» kirjutab Trotski:

«Lenin kirjutab: «Wõites kodanlikus rewolutsioonis tööliste ja talupoegade koalitsioon, ei ole muud midagi, kui töölis-talupoegade rewolutsioonilis-demokraatlik diktatuur.»

Kui kord töölised ühes talupoegadega wõimu juure asuwad kind-

las teadmises, et diktatuur on ainult demokraatlik, siis on kõik päästetud. Seda mõtet kordab Lenin väsimata 1904 aastast, kuid seepärast ei muutu ta (waade) õiglasemaks.

Lenin viib töölisteklassi teadlikult enesepiiramiseni rewolutsioonis, klassilise asketismini teadusliku skeemi järele.»

Trotskism saab aru, et kui töölisteklass ühes «matsiga» läheb, siis loomulikult peab töölisteklass ennast mungaliselt oma õigustest ja võitudest lahti ütleva ning töötama *ainult* matsi kasuks. Trotskism ei näe tööliste ja talupoegade ühiseid huvisid rewolutsioonis. Trotskism ei näe üldiseid talupoegade huvisid, mis esimesel rewolutsiooni astmel tööliste huwidega ühtlased, ei näe ka suure osa talupoegade huwide ühtlust tööliste huwidega edaspidises rewolutsiooni käigus.

Selle mõtte kindlustuseks tähendab Trotski samas kirjatöös:

«Poliitilist enesepiiramist tahawad nüüd täiendada objektiivse sotsialistlikkuse wastase «kindlustusega» — «matsi» kaasatöötamise näol.»

Kuipalju wäljawõtteid meie trotskismi tööddest ei teeks, igalpool paistab wastu äärmine wiha talupoja «matsi» wastu, kes on anti-poliitiline, anti-sotsialistlik. Õige sõnadega — talupoeg on wasturewolutsiooniline läbi ja läbi, kellega kaastöötamist o la ei wõi, kelle üle wõib olla *ainult tööliste diktatuur*.

Kuidas läheb rewolutsiooni iseloomu ülesseadmise juure aga leninism? Leninism ei wiska wälja «rewolutsioonilist» loosungit, mis ei põhjeneks olewa korra iseäralduste pääle, waid annab olukorra hindamise ning sellest teeb järelduse. Leninism, nagu alati, jääb truuks rewolutsioonilisele dialektikale.

Lenin kirjutab «Социал-Демократ» № 3 ja 4, 9. ja 21. märtsil 1909 aastal, esimeses kirjatöös «Sotsiaaldemokraatia ja ajutine rewolutsiooniline walitsus» järgmist:

«Wähegi kindel wõib olla rewolutsiooniline diktatuur, mis toetub rahwa rõhuwale enamusele.

Wene proletariaat sünnitab aga Wenemaal praegu rahwa vähemuse. Rahwa rõhuwaks enamuseks wõib ta saada ainult siis, kui ühineb poolproletaarlise, poolperemeheliku hulgaga, s. o. kui ta ühineb linna väikekodanliku ja maa waeste hulgaga.»

Eelmistest wäljawõtetest teame meie juba, keda mõtleb Lenin maa waeste all, need on ilmahobusteta ja ühehobusega majapidajad, kes sünnitawad talupoegade enamuse — üle 60%.

Sellest wälja minnes tähendab Lenin:

«Ajaloolise arenemise objektiivne loogika seab sotsiaaldemokraatia ette praegusel silmapilgul mitte sotsialistliku, waid demokraatliku pöörde ülesande.»

Leninism seab selgelt küsimuse üles: rewolutsiooni teha wõib ainult rahwa enamus, töolisteklass on suures wähe-

muses, kuid töölisteklassi liitlaseks on rahwa enamus — talupojad, kes olewal silmapilgul on rewolutsioonist huvitatud, ja sellest järeldust tehes ütleb leninism: praegusel silmapilgul ühes talupoegadega teostame demokraatliku rewolutsiooni.

Trotskismi puudutades, tähendab Lenin:

«Sm. Trotski pääwiga seisab selles, et ta ignoreerib rewolutsiooni kodanlikku iseloomu ning tal puudub selge mõiste küsimuses, kuidas see rewolutsioon muutub sotsialistlikuks rewolutsiooniks...» («Töölisklassi wõitlussiht meie rewolutsioonis», 1909 a.)

1917 a. tähendab *Lenin* esimeses *taktika* kirjas trotskismi kohta muu seas:

«Trotski loosung: ilma keisrita, aga tööliste walitsus, on katseks weel mitte äraelanud talupoegade liikumisest üle hüpata. Mis tähendab see loosung: «tööliste walitsuse wõimuhaaramise mängu.»

Waat', kuidas leninism kujutab ette trotskismi, ja õigusega, sest trotskism ei ole pääle sõnade mängu meie rewolutsioonis teoreetiliselt muud teinud.

Rewolutsiooni iseloomu kohta annab leninism järgmise wastuse *Lenini* kirjatöös «*Proletariaat ja talupojad*»:

«Ühes kodanliku talupojaga igasuguse pärisorjalikkuse ja mõisnikkude vastu; ühes linnaproletariaadiga kodanliku talupoja vastu, — sarnane on külaproletariaadi ja ta ideoloogi — sotsiaaldemokraatia liin. Teiste sõnadega: kuipalju talupoeg rewolutsioonilis - demokraatlikult wälja astub, toetada ja lükata teda igasuguste isandate «püha» eromanduse ärawõtmisele.» («Вперед» № 11, 10. märts 1905 a.)

Teises kirjatöös «*Tööliste ja talupoegade rewolutsioonilis - demokraatlik diktatuur*» kirjutab Lenin:

«Proletariaadi ja talupoegade rewolutsioonilis - demokraatlik diktatuur teeb kuude jooksul palju enam,

kui kümned aastad rahuliku, kriitilise nüristamise, õhkkonna seisak. Rewolutsioonilis³ - demokraatliku diktatuuri oludes meie mobiliseerime kümned miljonid linna ja küla väest, meie teeme Wene rewolutsioonist Euroopa sotsialistliku rewolutsiooni sissejuhatuse.» («Вперед» № 14, 30. märts 1905 a.)

Nagu näeme, asub leninism kõik aeg seisuk hal, et trotskismi «mats» on linna töölisteklassi liitlane, et selle liitlasega wiiakse läbi kodanlik rewolutsioon ja teostatakse eestkätt Wene rewolutsioonis tööliste talupoegade diktatuur ning sellest minnakse edasi uuesti teise osa «matsidega» liidus sotsialistliku rewolutsiooni teostusele.

Kuidas seda faktiliselt toimetada, annab wastuse sm. Lenini resolutsiooni projekt, awaldatud «Вперед» № 11, 10. märtsil 1905 a.

«W. S.-D. T. P. toetab igasugust praeguse aja talupoegade liikumist ja kõiki rewolutsioonilise wõtteid,

mitte peatades ka mõisnikkude maade wõõrandamise juures.

Selle juures W. S.-D. T. P. o'eks proletariaadi klassi parteiks, püüab wõnkumata iseseiswa klassilise küla proletariaadi organiseerimisele, mille juures ta ühtki minutit ei unusta küla proletariaadi ja küla kodanluse wastukäiwate huwide selgitamist. W. S.-D. T. P. näitab küla proletariaadile, et ühlane linna ja küla proletariaadi wõitlus kõige kodanliku ühiskonna wastu wõib wiia sotsialistliku rewolutsiooni juure, kes ainukesena wõib küla waeseid tegelikult päästa waesusest ja kurnamisest».

Trotski wõib ütelda, et kõik see oli enne aprilli 1917 a. Et sääl, jah, enamlus oli sarnasel wasturewolutsioonilisel seisukohal, kus ta «matsiga» tegemist tegi, aga aprillis enamlus wõttis omaks trotskismi teooria ning siis sündis tegelikult leninism. Waatame järele, kas tõelikult asi on nii.

Wõtame leninismi rajaja *Lenini* kirjatöö 23. juunist 1919 aastast awaldatud «*Wabaduse ja ühtluse loosungiga rahwa petmisest*» eessõna:

«Tööliste diktatuur on isesugune klassiline liit proletariaadi, tööliste wäe celwäe ja suurearwulise töötawate mitteproletaarlaste kihtide (wäikekodanlus, wäikemajapidajad, talupojad, intelligents j. t.) ehk ta enamuse wahel, on liit kapitaali wastu, kodanluse wastupaneku ja restawratsiooni katsete wastu kodanluse poolt, liit lõpulise sotsialismi maksmapanemiseks ja kindlustuseks». (*Lenini tööde kogu XVI anne, lhk. 241*).

Ehk *Lenini* teine artikkel «*Töö rewolutsiooniliselt*», kirjutatud kommunistlikkude laupäewikute puhul 28. juunil 1919 a., kus Lenin muu seas ütleb:

«Proletariaadi diktatuur, kui see ladinakeelest, teaduslik, ajaloo-filosoofiline ütetus ümbertõlkida lihtsa keele pääle, — tähendab: ainult

teataw klass ja nimelt linna wabriku-tehaste tööstuslikud töölised on suutelised töötawaid ja kurnatawaid massisid juhtima kapitaali wägiwalla murdmise wõitluses, wõitluse käigus eneses, wõidu kindlustuses ja uue sotsialistliku ühiskonna korraloomises, kõiges wõitluses klasside täielise ärakaotamise pärast. (Lenini kogutööd XVI anne, lhk. 248).

Leninism ei ole kunagi wõtnud töölisklassi isoleerituna, ikka ja alati wõtab ta olukorra iseäralduse ja leiab lüli, kuidas rewolutsiooni teostada ehk kuidas rewolutsiooni edasi wiia, kuidas ehitada sotsialistlikku ühiskonda. Leninism ja trotskism on täielised wastandid ka rewolutsiooni iseloomu küsimuses. Permanentne rewolutsiooni teooria ei wašta üheski punktis leninismi rewolutsiooni teooriale. Leninism ei ole ka kitsapiiriline, et ta ainult oma nina ette näeb, waid tal on geniaalne kaugele ettenägemine. Üldistes kujudes on leninism näinud ja näeb ajaloo

käigu ette. Kuna trotskism ei näe ei nina alla ega ninast kaugemale. Kui kaugele leninism rewolutsiooni käiku ette nägi, seda võime näha juba Lenini esimesest tööst, nagu „*Mis on rahwa sõbrad ja kuidas nad wõitlewad sotsiaal-demokraatide wastu*“, kirjutatud 1894 a. 1905 a. kirjatöös „*Kaks taktikat*“ ütleb Lenin muu seas:

«Proletariaat, et jõuga purustada isewalitsuse wastupanekut ja halwata kodanluse kõikuwust, peab ühes talupoegade massiga demokraatliku pöörde lõpule wiima. Proletariaat peab teostama sotsialistliku rewolutsiooni, kaasatõmmates poolproletaarsed rahwakihtide massid selleks, et jõuga murda kodanluse wastupaneku ja halwata talupoegade ja wäikekodanluse kõikuwus».

See on terve rewolutsiooni käigu iseloomustus, kus Wene rewolutsiooni esimeses demokraatlikus astes tööliste-klass ühes talupoegadega läheb isewa-

litsuse ja mõisnikkude vastu ning teeb kahjutaks kodanluse kõikuwuse, mis tähendab tööliste ja talupoegade demokraatliku diktatuuri, ning siit edasi töölisteklass ühes poolproletaarlise massiga (kehwtalupojaga jne.) läheb kodanluse vastu, teeb kahjutaks küla kodanluse ning teostab sotsialistliku rewolutsiooni. See on leninismi seisukoht rewolutsiooni iseloomu kohta.

D) K a s o n w õ i m a l i k r e w o l u t s i o o n r a h w u s r i i g i p i i r i d e s .

See küsimus nagu ei peaks tekitama lahkuminekuid, sest arusaadaw on, et kodanlik rewolutsioon on ühtlasi ka rahvuslik rewolutsioon ning sotsialistlik rewolutsioon, kus kodanliku eramanduse kallale minnakse ja kommunistliku ühiskonda ülesehitama hakatakse, on sihitud terve kapitalistliku ilma vastu ning kapitalistlik ilm oma kaitseks on sunnitud sotsialistliku rewolutsiooni maha suruma ehk kõige

wähemalt on huwitatud sellest, et kommunistliku ülesehituse juure ei saaks asutud. Sotsialistlik rewolutsioon on juba terve ilma töölisteklassi asi ning seega omandab ka rahwuswahelise iseloomu, kuiwõrd ta ähwardab ka kapitalistlikku walmistust ja kapitalistlikku wõimu.

Kuid ka selles küsimusee on suured lahkuminekid trotskismi ja leninismi wahel. Kuiwõrd trotskism üldse eitas Wenemaal kodanlikku rewolutsiooni, niiwõrd on ta üldse ka rahwusliku rewolutsiooni teooria wastu, kuipalja eitab trotskism talupoegade küsimust niipalju on ta ka rahwusliku demokraatliku rewolutsiooni wastu. Trotskism näeb ainult puht sotsialistliku rewolutsiooni, mis teostatakse puht töölisteklassi jõuga, et Wenemaal töölisteklass rahwa vähemus on, siis selle rewolutsiooni läbiwiimine rahwusriigi piiris ehk Wenemaa piiris trotskismi seisukohalt on loomalikult wõimatu. *Trotski*

kirjutab kirjatöös „*Meie lahkumineku*“ selle kohta järgmist:

«Rewolutsiooni wõit wõib wõimu anda ainult selle partei kätte, kes toetub sõjariistalise linnarahwa pääle, s. o. toetub tööliste miilitsa pääle. Sotsiaaldemokraatia, asudes wõimu juure, leiab suure wastolu eest, mida ei saa naiiwse sildiga kõrwaldada — «ainult demokraatlik diktatuur». Tööliste walitsuse «enesepiiramine» ei tähendaks muud, kui töötatööliste, streikijate tööliste ja lõpuks kogu töölisteklassi huwide äraandmist wabariigi teostuse nimel. Rewolutsioonilise walitsuse ees seisawad objektiivsed sotsialistlikud ülesanded, kuid nende lahendamise teatawas arenemise astmes põrkab riigi mahajäänud majandusega kokku. Rahvusliku rewolutsiooni piirides on nendest wastoludest lahtisaamine wõimatu. Tööliste walitsuse ees seisab juba algul küsimus: *oma jõud ühendada Lääne-*

Euroopa proletariaadi sotsialistlikkude jõududega. Ainult sellel teel saab ta ajutine rewolutsiooni võim sotsialistliku diktatuuri sissejuhatuseks. Permanentne rewolutsioon muutub sarnasel korral Wenemaa proletariaadile klassilise enesekaitse abinõuks. Kui tööliste parteil ei ole küllalt initsiatiivi agressiivseks rewolutsiooniliseks taktikaks ja ta mõtleks ainult rahvusliku ja ainult demokraatliku diktatuuri kuiwalt söömisele minna, siis Lääne-Euroopa ühendatud tagurlus ei wiiwitaks selgeks teha, et töölisteklass, kelle käes on riiklik walitsus, peab kogu selle walitsuse wiskama sotsialistliku rewolutsiooni kaalule.»

Sellest on selgesti näha, et trotskism eitab üldse demokraatlikku rewolutsiooni, mis muud midagi ei ole, kui «kuiwalt söömine», ning eitab ka sotsialistliku rewolutsiooni võimalust rahvusriigi piirides. Sotsialistlik rewolutsioon peab teostatud saama ühes Euroopa tööliste

sotsialistliku jõuga. See võib tähendada kahte asja: 1) kas Wene töölisteklass, alates rewolutsiooni, peaks otsekohe algama võitlust võimu pärast Wenemaal ja otsekohest võitlust Lääne-Euroopa kapitalistlike riikidega, milles muidugi Wene töölisteklassi jõud ei ulataks ei Wenemaal rewolutsiooni läbiwiimiseks, seda enam veel Lääne-Euroopa kapitalistlike riikide vastu. 2) Lääne-Euroopas on tööliste diktaator maksew ning töölisteklassi «sotsialistlik jõud» aitaks Wenemaal rewolutsiooni läbi wiia, sel juhul tuleks aga Wene töölisteklassil oodata Lääne-Euroopa rewolutsiooni. Teisi võimalusi trotskismi järele ei ole.

Sama seisukohta püstitab trotskism ka 1917 aastal, kui sm. *Trotski* 1915 ja 1916 aastal kirjutatud artiklid ümbertöötatult välja annab ühise nime all — «*Rahu programm*».

Selles kirjatöös tähendatakse:

«Iseenesest on arusaadaw, et
«Euroopa ühendatud riigid» sünni-

tawad ainult ühe kahest ilmamajanduse organisatsiooni teljest. Teiseks teljeks on Ameerika Ühisriigid ...»

Edasi waidleb Trotski enamlastele wastu ning tähendab, et enamlaste wäide kapitalistlikust arenemisest ei ole mitte ühelaadiliselt õige, kuid «ise see mitte ühesugune kapitalistlik arenemine ei ole mitte ühesugune». Edasi näitab Trotski, et Euroopa riigid on wõrreldes Aasia ja Aafrikaga küpsed sotsialistlikuks rewolutsiooniks. Trotski kirjutab:

«Mitte teisi oodates algame meie ja wiime wõitlust edasi rahwuslikus ulatuses kindla usuga, et meie ettewõtlikkus annab tõuke teistele maadele; kui aga seda ei sünniks, siis *on asjatu mõtelda*, — mida tõestawad ajaloo katsed ning teoreetilised kawad, — *et rewolutsiooniline Wenemaa suudaks püsida konserwatiivse Euroopa ees ehk sotsialistlik*

Saksamaa wõiks jääda püsima isoleerituna kapitalistlikus ilmas.»

Sellele kirjatööle kirjutab Trotski 1922 aastal järelsõna, kus ta katsub ümber lükata arwamist, et rahwuslikudes raamides rewolutsioon wõimalik on, sest Wenemaa püsib juba wiis aastat. Ta tähendab, et Nõukogude wabariigi olemine tähendab ainult ühte, et poliitiliselt ja sõjaliselt oleme senini suutnud ülewal püsida, kuid sotsialistliku majanduse ülesehituse juure meie ei ole weel asunudki ja seda isoleerituna teha ei saa. Mingisugust kaubalepingut sõlmida kapitalistlikkude riikidega on samuti wõimatu. Meie wõime ehk mõne sammu majanduses haawasid parandades edasi teha, kuid

«sotsialistlik majanduslik tõus on Wenemaal wõimalik ainult sel korral, kui proletariaat tähtsamates Euroopa maades on wõitnud.»

Nii on trotskism sellele kindlaks jäänud, et sotsialistlik rewolutsioon rahwusriigi piirides wõimatu on, waa-

tamata selle pääle, et elutseb ja majandust üles ehitab Nõukogude Liit.

Trotski ütleb kirjatöös «*Järeldused ja eeldused*» otsekohe:

«Ilma Lääne-Euroopa proletariaadi riikliku toetuseta Wenemaa tööliste-klass riigivõimu oma käes hoida ei suuda.»

«Wenemaa töölisteklass saab purustatud tol silmapilgul, kui talupojad temast ära pööravad», sellepärast «ei jää muud üle, kui Wene rewolutsiooni saatus tuleb siduda Euroopa sotsialistliku rewolutsiooni saatusega . . .»

«Riigivalitsus käes, wasturewolutsioon seljataga, Euroopa tagurlus ees.»

Nii näeb trotskism rewolutsioonivõimalust ja mis jääb trotskismil üle, kui platooniliselt hüüda «üle kogu ilma»: «kõigi maade töölisted, ühinege!»

See on hädakisa, surmakisa. Trotskism ütleb kindlal sõnal, et rewolut-

sioon rahvusriigi piirides on võimatu ja kui «Lääne-Euroopa proletariaat oma sotsialistliku riigi abi ei anna», siis jääb üle korutada hüüdsõna, mis enam ei päästa.

Kuidas vaatab leninism selle küsimuse pääle? Leninism näeb *rewolutsiooni säädusi* järgmises:

1. Kapitalism on üle kaswanud üleilmiliseks asumaade kurnamise ja lämmastuse süsteemiks väikse arwu «eelmiste» maade poolt «ilmsuurte» enamuse maade üle.

2. Selle saagi jagamine sünnib 2—3 võimsa, pääläest jalatallani sõjariistus kiskjate ilmariikide wahel (Ameerika, Inglismaa, Jaapan, Prantsusmaa), kes kisuwad sõtta oma saagijagamise pärast terve ilma.

3. Rahanduse surwel kaswawad ilmasüsteemis wastolud ja möödapääsemata sõjalised kokkupõrked wiiwad sinna, kus imperialismi ilmailin kergesti rewolutsiooni poolt

saab rebendatawaks ja selle liini wastu üksikute maade poolt wäljaastumine wõimalikuks.

4. See lõhe sünnib wõimalikult nendes pnnktides ja nendes maades, kus imperialismi liini ahelik nõrgem, s. o. kus imperialism kõige vähem rautatud, aga rewolutsioonil kõige kergem lahti lüüa.

5. Seepärast on sotsialismi wõit ühel maal, olgugi et see maa kapitalistlikult vähem wälja on arenenud ja kapitalism teistes maades alles hoidub ja et need maad kapitalistlikult enam arenenud, — täiesti wõimalik ja usutaw. (Stalini eesõna «Oktoobri teedel».)

Lenin kirjutab selle kohta kirjatöös «*Euroopa ühisriikide loosungist*» 23. aug. 1915 a. muu seas:

«Majandusliku ja poliitilise mitte ühetaoline arenemine on tingimata kapitalismi seadus. Sellest oleneb, et sotsialismi wõit üksikutes maades ja ka ühes maas eraldi wõetud,

kapitalistlikus maas, — on wõimalik. Töölisklass, wõites selles maas, eksproprieerides kapitaliste, organiseerides omal maal sotsialistliku valmistuse, seisaks kapitalistliku ilma wastu, tõmbaks teiste maade kurnatud klassid oma juure, tõstes neis ülesastumisi kapitalistide wastu, wälja astudes tarwilikul korral ka sõjalise jõuga kurnajate klasside ja nende riikide wastu... Sest ei ole wõimalik waba rahwaste ühinemine sotsialismis ilma wäheha ehk kestwama sotsialistlikkude wabariikide wisa wõitluseta mahajäänud riikide wastu.» (Lenin «Против те- чения», lhk. 130.)

Leninism annab hoopis teistsuguse pildi, kui trotskism, leninism ütleb, et wõit ühes maas on tingimata wõimalik ja wõimalik on organiseerida ka sotsialikku valmistust. See leninismi ot- sus käib risti wastu trotskismi seisukohale. Midagi ühist leninismil ja trotskismil ei ole. Trotskismi järele

saaks kapitalistlikku Inglismaad wõtta ilma Aasia ja teiste asumaadeta, Prantsusmaad ilma Aafrika asumaadeta jne. Kuid see on enesepettus. Inglismaa asumaadega sünnitab ühise riigi, Prantsusmaa asumaadega sünnitab ühise riigi jne., nii et ka neis riikides on wõimalik demokraatlik rewolutsioon kui sotsialistliku rewolutsiooni esimene aste. Kuhu muidu paneb Inglis- ja Prantsusmaa proletariaat suure hulga asumaade talupoegi, ehk arwab trotskism, et nende maade töölisteklass saab ilma talupoegadeta hakkama. See on eksitus ja suur eksitus. Asumaade talupoegade abil wõib iga riik oma töölisti sõnakuulmises hoida, kui nende maade töölisteklass ei oska seda suurearwulist talupoegade massi oma järele tõmata ehk temaga liidus wälja astuda. Trotskism otsib asjata klassikalist maad, kus proletariaat oleks ainukeseks rewolutsiooniliseks jõuks. Trotskismile ei ole antud leninismi nägemise ulatust ega tema küsimuste otsustamise

wiisi. Trotskistid wõiwad ütelda, noh, egas siis see weel tähenda, et ühes riigis tegelikult saab sotsialistlikku walmistust organiseerida. Ikka peab olema Lääne-Euroopa rewolutsioon. Kas Wene-maa on suutnud seda üles näidata? Selle pääle wastab *Lenin* omas kõnes Moskwa nõukogu koosolekul 19. now. 1922 aastal:

«Juba praegu ei ole sotsialism kauge tulewiku küsimus, ei ole mingisugune mõi-tetu pilt ehk mõne-sugune pühakuju. Pühakujude kohta on meil wana waade ja õige paha. Meie tõime sotsialismi igapäewa-se-se elusse ning siin on tarwis järele waadata. Waat' see on meie päewa ülesanne, s e sünnitab meie ajajärgu ülesande. Lubage minul lõpetada kindlas arwamises, kui raske ka see ülesanne ei oleks, kui uus ta ka endiste meie ülesannete kõrwal ei oleks ja kui palju ras-kusi ta meile ka sünnitaks, — kõik meie koos, mitte homme, waid mitme

aasta wältel, kõik meie koos maksku mis maksab, otsustame selle ülesande nõnda, et umpilisest Wene-maast saab sotsialistlik Wenemaa.»

Lenin kirjatöös «*Kooperatsioonist*» kirjutab:

«Tegelikult on kõikide suurwalmistuse abinõude pääl riigiwõim, riigiwõim on tööliste käes, proletariaadi liit paljumiljoniliste wäikeste ja pisikeste talupoegadega on olemas, tööliste juhtimine talupoegade jne. suhtes on kindlustatud, — kas see ei ole kõik, mis selleks tarwis, et kooperatsioonist, mida meie enne sõimasime, kui kaubitsemist, mida meie ka umpi ajajärgul samuti teeme, kas see ei ole kõik, mis tingimata tarwilik sotsialistliku ühiskonna loomiseks. See ei ole weel mitte sotsialistliku ühiskonna loomine, waid see on kõik, mis tingimata tarwilik ja küllalt selleks.»

Leninismi järele oleme asunud sotsialistliku ühiskonna ülesehitusele ning läheme selles sihis edasi vaatamata selle pääle, kas Euroopas on sotsialistlik rewolutsioon ehk ei.

Kui nüüd küsida, mis wahe on trotskismi ja leninismi wahel, siis wõime julgelt ütelda, et trotskism eitab sotsialistliku ja üldse rewolutsiooni wõimalust üksikus maas, kuna leninism ütleb, et see wõimalik on. Kui trotskism ütleb Wenemaa kohta, et siin sotsialistlikule ülesehitusele wõimata on asuda ilma Euroopa rewolutsioonita, siis leninism wastab, et meie oleme juba selle juure asunud ning teeme edusamme. Trotskismi järele oleks üldse rewolutsioon Wenemaal wõimata, aga ta on.

Trotskism sai ainult üks kord oma teooriat Wene rewolutsiooni praktikas tarwitada ja seegi kord õige õnnetult. See on, Bresti rahutegemise ajal. Bresti rahuküsimuses tuli nähtawale kolm seisukohta: 1) «pahempoolsed» kommu-

nistid, kes nõudsid rewolutsioonilist sõda kõige ilma imperialismi vastu; 2) trotskistid — «ei sõda ega rahu», leninistid — rahu.

Mis tähendab siin trotskismi — «*ei sõda ega rahu?*» See tähendab sedasama, mis «pahempoolsete» kommunistide omagi — «rewolutsioonilist sõda» ehk pahemal korral passiivset vaatlemist: *las' tulla, mis tuleb*, küll Lääne-Euroopa rewolutsioon meid päästab, sest ilma Lääne-Euroopa rewolutsioonita Wene rewolutsioon nii-kui-nii kängub.

Trotski ütles: «Euroopa ja Ameerika proletaarne rewolutsioon puhkeb lahti päew warem ehk hiljem ja toob päästmise mitte üksi Ukrainale, Poola-, Leedu-, Kuura- ja Soomemaadele, waid kogu kannatawale inim oole...» («Oktoobrist Brestini»).

Trotski Brestis ei teinud rahu Saksa imperialismiga, waid täitis oma loosungi: «ei sõda ega rahu», ning demobiliseeris

juba isedemobiliseerivat sõjawäge. Selle järelalusena Saksa imperialism wõttis Riia, Eestimaa, Pihkwa, aitas Soome walgekaardil walitsuse juure tulla ning ähwardas Peterburi. Ainult leninistliku keskkomitee otsusel tehti wiimaks rahu, et alles hoida Wene rewolutsiooni. Wene rewolutsioon jäi wõitjaks ning Lääne-Euroopa kui ka Ameerika sotsialistlikud rewolutsioonid tänapäewani pole tulnud abiks, ei ole päästnud ei Poolat, Leedut, Eestit ega Soomet, ainult Wene rewolutsioon päästis Ukraina.

Trotskismi teooria tegelik teostus oleks tähendanud Wene rewolutsiooni hukkumist ehk paremal korral wastu-rewolutsioonilise kodanliku wõitu. Oktoobrit tol korral järele ei oleks jäänud. Üldse algul tarwitades trotskismi teooriat, ei oleks Wene rewolutsiooni üldse olla wõinud, sest trotskismi järele Wene rewolutsiooni «ees seisis tagurline Euroopa, seljataga wasturewolutsioon» ning ainult «Lääne-

Euroopa proletariaadi sotsialistlik riiklik jõud» oleks Wene rewolutsiooni läbiminekuks wõinud aidata. Et Lääne-Euroopa proletariaat veel praegu 1925 aasta algul wõimu juures ei ole, siis loomulikult ei oleks wõinud ka Wene rewolutsiooni olla.

C) Kas ajalooline arenemine õigustas trotskismi permanentse rewolutsiooni ehk leninismi teooriat?

Lenin tähendab: «Proletariaadi ja talupoegade koalitsioon teostus kümned ja saja korrad õige mitmekesistes wärwides, waatamata selle pääle, ilma ühegi tugewa talupoegade parteita...»

«Mispärast läheb elu kümned aastat Trotski ilusast teooriast mööda?»

Proletariaadi ja talupoegade koalitsiooni teostus, kas tööliste ja soldatite saadikute nõukogu kaudu, raudteelaste streigi komitee kaudu ehk talupoegade

saadikute nõukogu kaudu. 1905 a. oli talupoegade ühisus, 1906 aastal tööerakond jne.

Proletariaadi ja talupoegade ühise tegewuse eraldas elu ise wälja, waatamata selle pääle, kas seda keegi soovis ehk ei.

1905 a. töölised ja talupojad kirjutasid alla ühisele manifestile, mis üleskutsus maksusid mitte maksma, pankadest raha wälja wõtma jne.

1906 a. pääle 1. riigiwolikogu laialisaatmist awaldati kolm üleskutset wastuhakkamisele: 1-ne sõjawäe ja merewäele, 2-ne talupoegadele ja 3-s kogu rahwale.

Esimesele üleskutsele kirjutasid alla riigiwolikogu sotsiaal - demokraatlik fraktsioon ja tööerakond (tööliste ja talupoegade esitajad). Teisele üleskutsele kirjutasid alla W. S.-D. T. Partei keskkomitee, sots.-rewolutsionäärid, ülenemaaline talupoegade ühisus, ülemaaline raudteelaste ja õpetajate ühised. Kolmanda üleskutse all pääle

eelpooltoodud allkirjade oli weel Poola sotsialistliku partei ja Bundi allkirjad.

Kas need üleskutsed ei ole ühine proletariaadi ja talupoegade ning wäikekodanluse tegewus tsarismi ja kodanluse wastu? Kas see ei ole tunnuseks tööliste ja talupoegade diktatuurist?

1907 ja 1908 a. 2. ning 3. riigivolikogus tööliste ja talupoegade esitused tihtigi hääletasid ühiselt. See oli ajajärk, kus wõitlus läks liberaalide ja tööliste wahel talupoegade pärast. Kodanlus Stolõpini läbi hakkas toetama külakulakaid, et sellega talupojahulkasid kahjutaks teha rewolutsioonilisel wõitlusel, kuid Stolõpini reform ei suutnud siiski kodanlusele abiwäge anda ning talupojad jäid endiselt töölisteklassi liitlasteks.

1917 aasta weebruari rewolutsioon. Tekkisid tööliste, soldatite ning talupoegade saadikute nõukogud. Kogu töölisteklass ja talupoegade mass on nende nõukogude seljataga. Ainukene jõud on nõukogud. Ilma nõukogulise

wõimuta ei ole midagi. Mis nõukogud tahawad, seda tehakse. Kas see ei olegi *tööliste ja talupoegade demokraatlik diktatuur*? See ta on. Ajutine walitsus ehk kodanlik diktatuur sai püsida ainult niipalju, kuipalju nõukogud toetasid, kuipalju nõukogud seda hääks arwasid. Nõukogud jagasid *wabatahtlikult* oma diktatuuri kodanluse diktatuuriga.

Kus on siin trotskismi tööliste diktatuur Wene rewolutsioonis, kus on siin sotsialistlik rewolutsioon? See on ju leninismi poolt ettenähtud demokraatlik rewolutsioon, mis teostas *tööliste ja talupoegade diktatuuri nõukogude näol*, kuid missugune diktatuur wõimu wabatahtlikult jagas kodanliku diktatuuriga.

Oktoobrirewolutsioon. Kas see ei ole töölisteklasi poolt ühes kehwtalupojaga kodanliku rewolutsiooni lõpuline läbiwiimine ning üleminek sotsialistlikule rewolutsioonile. Sotsialistlik rewolutsioon oli alganud ning proletariaadi

liitlaseks ka seekord on kehwtalupoeg, see hobuseta ja ühehobusega majapidaja, kuid puudub Lääne-Euroopa proletariaadi sotsialistliku riigi jõu toetus. Kas siin ei ole *tööliste diktatuuri* teostus liidus kehwtalupojaga.

Trotskismi poolt ettenähtud wasturewolutsiooniline talupoeg muutub differentseerimise tagajärjel töölisteklassi liitlaseks sotsialistlikus rewolutsioonis ning ettenähtud Lääne-Euroopa tööliste riiklik toetus jääb ära. Kas siis oktoobris teostus trotskismi ehk leninismi teooria? Siin lahkuminekut ega kahtlust olla ei wõi. Teostus leninismi teooria täiel määral: *tööliste diktatuur liidus kehwtalupoegadega ning ilma Lääne-Euroopa tööliste riikliku toetusega.*

Sõjawäelise kommunismi ajajärk. Trotskism, nähes Lääne-Euroopa rewolutsiooni ning kartes «wasturewolutsioonilist» talupoega, peksab ise wasturewolutsiooni talupoegadega ja töölistega. Punane armee — on ju sõjaline liit tööliste ja talupoegade wahel. Et

maa kodanlust ohjestada, nagu seda leninism ette nägi — luuakse waestekomiteed külakehwikutest, kes aitawad teostada tööliste diktatuuri.

Uue majanduspoliitika ajajärk. Trotskism tahab ka siin suurtööstuse diktatuuri teostada ehk diktatuuri kogu talupoegade üle, kuid leninism läheb siin tööliste ja talupoegade liiduga veel kaugemale. Sotsialistliku majapidamise ülesehitusele tõmmatakse mitte ainult kehvik kui proletariaadi liitlane, waid ka «kesktalupoeg» wõetakse liitu. Weel kord näitas ajalookäik leninismi teooria elulikkust ning trotskismi kõlbmatust. Weel kord kriipsutas ajalookäik alla trotskismi fraaselikkust, elutust ning absurdsust.

Kui nüüd sotsialistliku rewolu siooni kaheksandal eluaastal küsida, kas trotskism ehk leninism, siis peame alla kriipsutama, et trotskismi puhttöölisliku rewolutsiooni jõudu ilma teiste kihtide abita ei näe meie kuskil, waid otse selle wastu sotsialistlik rewolutsioon

weel enam nõuab sidet tööliste ja talu-
odegade wahel, weel tugewamini nõuab
sotsialistlik rewolutsioon liituda maa
kehvikutega. See on ju leninism.

Kas Lääne-Euroopa tööliklass kahek-
sandal sotsialistliku rewolutsiooni elu-
aastal on suutnud sotsialistlikku riik-
likku abi meile anda? Otse wastuoksa:
Wenemaa rewolutsioon on annud, an-
nab abi Lääne töölisteklassile ning
Wene sotsialistliku rewolutsiooni sün-
nitatud Nõukogude Liit on Lääne-
Euroopa ja kogu ilma rewolutsiooni
lähtekohaks ja toetuspunktiks. Kas
see ei ole leninism?

Kas Lääne-Euroopa rewolutsiooni-
lise liikumise mahasurumiseks ja Sak-
samaa okkupeerimiseks ei ole tarwi-
tatud nende riikide poolt «wärwilisi»
talupoegi, kas asumaad ei etenda siin
oma osa rewolutsioonikäigus? Kas
Lääne-Euroopa töölisteklass saab rewo-
lutsiooni otsustada iseseiswalt, kui ta
ei liitu asumaade ning oma talupoega-
dega. Juba *Marx* ütles: «Ükski rah-

was ei saa wabaks, kes teisi rõhub — kurnab.» Lääne-Euroopa proletariaadi rewolutsioon on tihedalt seotud asumaade rewolutsiooniga. See on ju ka leninism.

Trotskism nägi ja näeb, et Wene-maa ei saa asuda sotsialistliku majapidamise ülesehitusele ilma Euroopa rewolutsioonita. Euroopa rewolutsiooni ei ole, aga Nõukogude Liit püsib ja muutub aast-aastalt tugewamaks. Mitte ükski ei ole meie ainult asunud sotsialistlikule majanduslikule ülesehitusele, waid meie majandus kõweneb aast-aastalt. Meie teeme juba edusamme. Ka see on leninism.

III. Trotskism ja poliitiline töölise partei.

Meie teame, kui suure tähtsusega on rewolutsiooniline teooria. Lenin ütles: «ilma rewolutsioonilise teooriata ei ole ka rewolutsioonilist liikumist», kuid teame ka, et teooria, mis ei ole seotud

tegeliku eluga — praktikata, ei ole eluline ja kujuneb oportunistlikuks teooriaks. Oktoobrirewolutsioonis wõitsime osalt seepärast, et meil oli wastaw rewolutsiooniline teooria. Teooriat ei saa aga praktikas tarwitada, kui ei ole wastawat aparati, kelle abil teda ellu wiia, massi hulka wistates rewolutsioonilise loosungi, peame andma taile ka wõimaluse seda loosungit täita. Siin ongi, et pääle teooria tähtsuse seltsib kaasa teine rewolutsioonis tähtis tegewuse ala, mille abil seda teooriat teostatakse. See on organisatsioon. Organisatsioon on teooria järele esimese tähtsusega. Ilma organisatsioonita ei saa meie ühtegi oma ülesannet täita. Kui organisatsioonil on teooria kõrwal esimese järgu tähtsus, siis ei ole asjatu waadelda trotskismi seisukohta organisatsioonilises küsimuses. Organisatsioonid on aga mitmesuguseid. Meil eestkätt on tähtis see organisatsioon, mis rewolutsiooni teostab ehk mille abil ja juha-

tusel rewolutsioon läbi wiidakse, s. o. partei organisatsioon. Kuidas waatas aga trotskism poliitilise tööliste partei pääle? Samuti kui teorias, tuleb meil trotskismi partei asjus waadelda osade järele.

A) Kas laialine ehk kitsas organisatsioon?

See küsimus on üpris ja parteis päämise tähtsusega. Kitsust ja laiust on wõimalik mõõta küsimuse abil, kes wõib olla partei liikmeks? See küsimus meie parteis seisis otsustawalt päewakorras 2-sel partei kongressil, kus üheltpoolt oportunistlikud vähemlased ja teiselt poolt rewolutsioonilised marksistid-enamlased wälja astusid seisukohtadega. Otsustamise all seisid Martowi ja Lenini kawad.

Martowi kawa: «W. S.-D. T. P. liikmeks tunnistatakse igäuhte, kes tunnistab programmi, kes toetab parteid aineliselt ja kes awaldab

isiklikku järjekordset tegewust ühe organisatsiooni juhtimise all.»

Lenini kawa: «Partei liikmeks tunnistatakse igaühle, kes tunnistab partei programmi omaks ja kes toetab parteid aineliselt ning wõtab isiklikult ühe partei organisatsiooni tegewusest osa.»

Nagu arwata wõib, ei näe esimesel waatlemisel siin mingisugust põhimõtetist lahkuminekut ja oleks nagu õlekõrre lõhkiajamine, kuid ometigi neis kahes kawas pesitses oportunist ja rewolutsiooniline marksism. Põhimõttelise küsimuse õieti otsustamine on suure tähtsusega. Lenin ütles, et ta wõib kõigis küsimustes järele anda, kuid põhimõttelistes mitte iialgi. Ja tegelikult oli siin põhimõtteline lahkuminek: kas lai ehk kitsas organisatsioon?

Akselrod, wälja astudes Martowi resolutsiooni kaitseks, toob selle seisukoha päewawalgele:

«Maa ja Wabaduse» ümber koon-
dus terve rida isikuid, kes organi-
satsioonidesse ei kuulunud, kuid nii
ehk teisiti kaasa aitasid parteile
ning neid arwati parteiliikmeteks.
«Rahwa Wabadus» oli enam ette-
waatlik, kuid ka temagi toimetas
sama põhimõtte järele. See põhi-
mõte peab weel enam kindlamini
läbi wiidud olema sotsiaaldemokraat-
likus organisatsioonis. Ja tõesti,
wõtame näituseks professori, kes
peab end sotsiaaldemokraadiks ja
teatab sellest. Kui meie wastu
wõtame Lenini ettepaneku, siis meie
heidame eemale osa inimesi, olgugi
et nad ei wõiks organisatsiooni
otsekoheselt wastu wõetud olla, kuid
sellegi pärast oleksid nad partei-
liikmed. Muidugi, meie eestkätt
loome organisatsiooni aktiivsetest
partei ollustest, rewolutsionääride
organisatsiooni, kuid meie peame,
kui meie kord oleme klassiline partei,
mõtleva ka selle üle, et parteist

mitte wälja jätta inimesi, kes teadlikult parteid pooldawad, olgugi mitte küllalt aktiiwsed ei ole.»

Akselrod astub wälja haritlaste kaitseks, kes küll programmi tunnistawad ning isegi aineliselt toetawad, kuid enese kohta, wõib olla, alandawaks peawad partei organisatsiooni tegewusest aktiiwselt osa wõtta. Kuidas siis professor wõib aktiiwne olla tööliste hulgas, kes, wõib olla, küllalt peened ei ole ja niiwõrd haritud — koolitatud.

Martow ütleb weel otsekohesemalt oma põhimõtte wälja:

«Mida laiem mõiste on antud parteiliikmele, seda parem. Meie wõime ainult rõõmustada, kui iga streikija, iga meelegaaldaja, wastutades oma tegewuse eest, wõib nimetada ennast parteiliikmeks. Wandeline organisatsioon on minule mõistetaw ainult niipalju, kuipalju teda ümbritseb *lai* sotsiaaldemokraatlik partei.»

Kni Akselrod wälja astus wäikekodanluse kaitseks, siis Martow wassib partei mõistet klassi mõistega. Kui iga juhuslik meelevaldaja wõib partei liige olla, siis parteid kui rewolutsioonilist eelwäge olla ei saa. Sarnasel juhtumisel partei ei ole enam juhtiw organisatsioon, waid lai massiline mõiste, millel kindlat organisatsiooni olla ei saa.

Plehanow annab siin wähemlusele õige wastuse, ta ütleb:

«Kogu küsimus seisab selles, keda wõime parteisse arwata. Lenini kawa järele parteiliikmeks wõib olla ainult see, kes astub ühe ehk teise partei organisatsiooni liikmeks. Selle kawa wastased räägiwad, et sellega sünnitatakse asjata raskusi...

Siin tähendati, et mõni professor, kes meie waatele kaasa tunneb, leiab enese kohta alandawaks sellesse ehk teise organisatsiooni astuda... Kui mõni professor Egiptuse tundja peab enese kohta alan-

dawaks meie organisatsiooni astuda, siis pole teda meile tarwis.

Rääkida kontrollist inimese üle, kes ei ole organisatsioonis, tähendab sõnadega mängimist. Tegelikult on sarnane kontroll teostamata.

Meil ei ole tarwis 70. aastate anarkiat järele ahwida, waid tema eest kõrwale hoida.

Kui Sheljābow ütles kohtus, et ta on neljandajärgu täidesaatwa komitee liige, siis oli sellest parteile ainult kasu. *Kui tööline ütleb, et ta ei ole partei liige, waid ainult kaasatundja, sest ta ei ole parteisse weel wastu wõetud, siis on sellest parteile ainult kasu.*

Töölised, kes tahawad parteisse astuda, ei karda organisatsiooni astuda. Nendele ei ole distsipliin kardetaw. Organisatsiooni kardawad ainult haritlased, kes on kodanliku individualismiga läbi imbunud. See on ka hää, sest nad on ka oportunismiga läbi imbunud.»

On arusaadaw, kui igäüks ennast parteiliikmeks nimetab, et sellest partei autoriteet langeb, kui ta kõigiti parteiliikme nõuetele ei wasta ja laialine organisatsioon, kus kontroll wõimata jne., wõimaldab parteisse sisse wiia waate, mis parteid ei tee tugewamaks, waid nõrgestab. Sellest ei saanud aru trotskism. Trotskism nõuab kõigile parteiliikmeks olemise õigust.

Trötski räägib:

«Ma imestasin wäga, kui Plehanow soowitas hääletada Lenini ettepaneku poolt, kui oportunisti wastase abinõu eest. Ma ei teadnud, et wõib põhikirjalisi nõidumisi oportunisti wastu teha...

Keda meie wastu ei wõta, kas nad ise ei suuda siis omale luua selle ehk teise organisatsiooni...»

Kitsas kindel organisatsioon ei ole küll nõiduseks oportunisti wastu, waid abinõu, mis takistab igasugusel

oportunistlikul ollusel parteisse pääsemist. Trotskism arwab, et poliitiline partei sarnaneb heeringapoodile, kus igaüks oma äranägemise järele sees käia wõib. Ka heeringapoodnik läheb «wihale», kui sees käid ja ei osta. Kuidas wõib siis parteiliige olla, kui organisatsioonis ta kontrolli all ülesandeid ei täida. Siis wõiks ju sõjawäes samuti ütelda, et igaüks wõib sõjawäkke astuda, kuid temal ei ole tarwis olla ühegi wäeosa liige ning ei ole tarwis täita kõiki sõjamehe ülesandeid. Aga tuleb sõdida, kas siis see sõjawägi on wõitluswõimeline? Ei. Wõitluse jaoks ei oleks meil siis ühtegi wäeosa. Samuti ka partei. Partei ei ole mustuse ämber, kuhu igasugust prahti wõib wisaata, waid partei on organisatsioon teatawate ülesannete jaoks, enamline partei on wõitluse partei ja seda enam peab ta kindlamat organisatsioonilist wormi kandma ning iga parteiliige peab alati walmis olema wõitlusse astumiseks.

Lenin tähendas selle kohta:

«Minu ettepanek piirab partei-liikme mõistet, kuna Martowi oma laiendab...»

«Trotski unustab, et partei peab olema ainult eelwäeks, töölisteklassi suure massi juhtijaks, kes kõik (ehk peaaegu kõik) töötab partei organisatsioonide juhtimise ja kontrolli all, kuid kes mitte kõik (mass) ei kuulu parteisse ja ei wõigi parteisse kuuluda...»

Trotskism ühes vähemlastega on laialise partei poolt, ei wõta arwesse, et partei on töölisteklassi eelwägi ja juhtija, kus peab kindel liigete kogu olema, kes suudab neid ülesandeid täita. Partei ei ole klubi ega ole ka ametühisus. Leninism on «*kitsa*» partei poolt, sarnase partei poolt, kus iga liige wastaks oma ülesannetele. Ei wõi olla parteiliiget ilma kohusteta ega liiget, kes neid kohuseid täita ei taha.

B) Trotskism ei tunnista partei organisatsiooni.

Juba esimeses osas wõis näha, et trotskism, nõudes laialist parteid, ühtlasi ei tunnista ka kindlat partei organisatsiooni, ei paenuta enamuse poolt vastu wõetud otsuste alla, ega tunnista walitud organisatsioonide. 2. partei kongress, kus waliti keskkomitee ja keskhäälekandja toimetus, kuhu enamuses waliti enamlased. Wähemlased nendesse organisatsioonidesse algul ei astunud, waid vähemlaste juhid ühes Trotskiga kogusid Genfi nõupidamisele, kus wõeti Trotski poolt ette pandud resolutsioon vastu, mis käib järgmiselt:

«II partei kongressil esines awalikult ja mitmes küsimuses wõiduga püüd munta endist «Iskra» («Säde») taktikat ja *ideelis-kaswatusliku ja ideelis-organisatsioonilise lehe mõju asemele seada — uue toimetuse juuriidiliselt kinnitatud wõim...*

Sarnane tegewuswiis wiib möödapääsemata partei lõhenemisele, kus ühelt pool kinnine, ühekülgset kokkuseatud keskorganisatsioon ja teiselt pool laialine mass sotsiaaldemokraatlike töölisi... (Muidugi mõista mass: Trotski, Martow, Akselrod, Sasulitsh, Martõnow ja teised piisemlased. J. P.)

«Piiramise korra» sihi wormaalne wõit, kinnitatud kunstlikult korjatud ja kokkuseatud keskkomiteega, keskhäälekandjaga ja sellega ühes nõukoguga, ei tähenda muud midagi, kui *siseparteilise ideelise wõitluse wõimaluse täielist ärakaotamist* ja selle asemel *administratiivsete abinõude tarwitamist*.

... Sarnane kõrgemate parteiorganisatsioonide kokkuseade ei ole muud, kui «piiramise korra» taktika kindel läbiwiimine, mille tekkimine tähendaks sidemete katkestamist nende jõududega, kes kuni

kongressini etendasid juhtivat osa, ühtluse hävitamine kirjanduslikkude ja praktiliste jõududega, kes kongressil wõitlesid uue kursi vastu. Lähem «piiramise korra» taktika wõib olla ainult lahtiütlemine, wäljaheitmine ja kohustustest lahtiütlemine (разжалование), kuid selle asemel peaks olema süstemaatiline organisatsiooniline ja ideeline mõjuawaldus...»

Edasi kirjutab Trõtski, et nad on moraalselt ja poliitiliselt kohustatud wiima organisatsioonilist wõitlust nende kõrgemate partei organisatsioonide vastu, kuni see koosseis ei saa muudetud. Martow lisab juure: «praeguse keskhäalekandja vastu tarwitawad need — opositsioon — boikotti».

Waewalt oli kongress laiali läinud, kui Trotski ühes teiste vähemlastega asus aktiivsele wastutöötamisele walitud keskasutuste vastu ja seega ka kongressi otsuste vastu.

Trotski kirjutab «Meie poliitilised ülesanded»:

«Kui ökonomistid suurtest ülesannetest pääsesid sellega, et nad enesele wõtsid wäikese osa — samuda ajaloo sabas, siis «poliitikud» (enamlasted, J. P.) otsustawad küsimuse sellega, et katsuwad ajalugu muuta oma sabaks.

Partei organisatsioon täidab partei aset, keskkomitee parteiorganisatsiooni ja, lõpuks, «diktaator» (Lenin — J. P.) täidab keskkomitee aset. Komiteed teewad ja märgiwad seisukohti ajal, kui «rahwas waikib...»

Mis ütleb see wäljawõte? Trotskism siin selgemini kui kusagil mujal ütleb oma seisukoha, mis on sihitud partei organisatsioonide vastu, mis on sihitud keskendatud organisatsioonilise wormi vastu. Trotskism ei tunnista demokraatlikku keskendust, ei tunnista ühtegi organisatsiooni ega ta ülesannet.

See on täieline partei organisatsioonilise külje eitamine. Samuti Trotski Londoni kongressil 1907 a., kus enamlased arwustasid riigiwolikogu fraktsiooni tegewust ja nõudeid, et riigiwolikogu fraktsioon oleks paenutatud keskkomitee alla, siis Trotski kui organisatsiooni wastane ütles: «wabaduse eest ei saa wõidelda, kui üht ehk teist liitu ei tee kodanluse demokraatiaga». Edasi tähendas, et duuma fraktsioonile tuleb siiski tegewuse wabadus anda. Wõib ütelda, et see oli erakordne juhtumine, kui Trotski oli enamlaste wastane, et ta arwustas ainult enamlasi ja sellest ei wõi teha weel trotskismi alusteks järeldusi. Olge hääd. Wõtame Trotski wiimased tööd, siis näeme, et trotskism muutunud ei ole. Teoreetiline seisukoht on jäänud ikka selleks.

Trotski kirjutab «Uues kursis», 1924 a. wäljaanne: «Partei peab oma alla paenutama oma aparaadi».

«Samasuguse õiguse ja põhjendusega võib ütelda, et *puhas* ehk absoluutne keskendus on teostamatu ja ei mahu ühte massilise partei loomusega ja et keskendus ega partei aparaat milgil tingimustel ei ole iseenesest siht».

«Partei aparaadi püüd mõtelda ja otsustada partei eest viib arenemises püüdeks kindlustada juhtivate ringkondade autoriteeti traditsiooni järele».

«Saksamaa sündmused sundisid parteid natuke liigutama. Nimelt sel silmapilgul tuli terawalt nähtawale, kui palju meie partei elab kahelkorral — ülemal korral otsustatakse — alamal saadakse otsustest teada».

Samuti 1924 aastal nagu 1904 aastalgi astub trotskism suure ägedusega partei organisatsioonide vastu wälja. Nagu 1904 a. trotskism tahtis lahutada partei organisatsiooni parteist, nii 1924 a. tahab ta lahutada partei apa-

raati parteist. Kui tol korral oli ta keskendatud organisatsiooni vastu nii ka nüüd. Kui tol korral rääkis, et organisatsioon otsustab ja rahwas wai-
kib, nii ka nüüd ülemine kord otsustab ja alumine kord saab otsusest teada. Mis oli trotskism 1904 a., seda on ta ka 1924 aastal täieliselt.

Waatame, mis wastab leninism trotskismile organisatsiooni tähtsuse ja teiste küsimuste kohta.

Lenin kirjutab: «*Samm edasi, kaks sammu tagasi*» 1904 a.: «Proletariaadil wõitluses wõimu pärast ei ole teist sõjariista kui organisatsioon».

«Töölisklassi jõud on organisatsioon. Ilma masside organisatsioonita ei ole proletariaat midagi. Organiseeritud, on ta kõik». («Wõitlus kadetlaste sotsiaaldemokraatidega ja partei distsipliin». 1906 a.).

«Eelwäe teadwus tulebki, muu seas, nähtawale ta oskusest orga-

niseerida, organiseerides saab ta ühtlase tahte ja see ühtlane tuhandate, sajatuhandate ja miljonite tahe muutub klassi tahteks». («Kuidas W. Sasulitsh tapab likwidatorisi». 1913a.).

Nii waatab leninism partei organisatsiooni tähtsuse pääle. Kuidas waatab leninism keskendatud partei pääle, selle kohta wastab *Lenin*: «Tarwis on kindel keskendus ja distsipliin tööliste poliitilises parteis...» (Ametühisuste diskussioon 1920—21 a.).

«Ilma juhtiwa keskkohata, ilma ühtlase keskhäälekandjata on partei ühtlus wõimata». («Töölised partei lõhest» 1906 a.).

«Meie keskkomitee sünnitas kindlasti keskendatud ja suuresti autoriteetliku rühma». («Kuidas meil ümberehitada töölis-talupoegade inspeksioon». 25. jaan. 1923 a.).

Siis 9. partei kongressil annab seletuse, mis tähendab demokraatilik kes-

kendus. See on, kohtadel walitakse organisatsioon, kes peab juhtima... Kongress kontrollleerib keskkomiteed, wahetab ja walib uue...»

Kuidas leninism waatab partei aparaadi pääle, siis seda saame näha *Lenini* tööst «Wähemlaste kriis».

Sääl on kirjutatud: «Wastu seada parteid aparaadile ja parteid eelwäele ehk wõitlejate parteid politseile, parteid teadlikele poliitilistele wõitlejatele, on nähtawasti täis sügawat «puhast proletaarlist» waimu. Tegelikult on see aga intelligentlik oportunist...»

«Igasugune wõitluse worm nõuab wastawat tehnikat ja wastawat aparaati...»

Nagu näha on organisatsioonide küsimuses trotskism täieline leninismi wastand.

D) Trotskism on organisatsiooniline sabassörkimine.

Kui eelpool trotskismi nägime, kui ägedat kindla organisatsiooni wastast, kes kõige raskusega langeb partei organisatsioonide ja aparaadi pääle, siis on loomulik, et sellest peaks loogikaline järeldus olema — «sabassörkimine», ja trotskism teeb seda.

Trotski 1904 a. «Meie poliitilised ülesanded» kirjutab:

„Meie ei sea üles iseseiswaid organisatsioonilisi ülesandeid ja mõtleme, et kõige hädalisemad neist saawad lahendatud poliitilise wõitluse teel“...

«Missuguses astes meie kompaniast ei tabaks meid rewolutsioon, selles ütleb alati sõna proletariaat, kes koondatud teatawate poliitiliste loosungite ümber. Sarnastes tingimustes rewolutsioon ise annab hõlgawa tõuke edaspidiseks poliitiliseks ühinemiseks».

Lenin vastas selle pääle 1. jaan. 1905 a. «Ööpikut mõistejuttudega ei toideta», et kuiwõrd tööliste osa rewolutsioonis on kui juhi, rewolutsiooni juhi osa, siis loomulikult peab olema kindel koondatud organisatsioon.

Ning kirjatöös «Samm edasi ja kaks...» Lenin tähendab:

«Sabassörkimine organisatsioonilistes küsimustes, — on iseenesest loomulik ja möödapääsemata anarkistliku individualismi nähtus, kui wiimane hakkab oma waateid ise-sugusteks põhimõttelisteks (algul wõib olla juhuslikult) lahkumineku-teks süstematiseerima...»

Trotskism annab täieliselt enese stüühilise saatuse hooleks organisatsioonilistes küsimustes. Kas tuleb organisatsiooni ehk missugused tulewad, see ei puutu temasse. Lenin nimetab sarnast seisukohta anarkiliseks haritlase individualismiks. Töös «Mis teha» rõhutab Lenin iseäranis, et stüühiline

liikumine ilma juhatuseta ei wõi kujuneda rewolutsiooniliseks liikumiseks ja loomulik arenemise käik iseenesest ei wõi anda organisatsiooni. Saatuse pääle loodawad oportunistid.

E) **Trotskism ja tööstustöölised.**

See küsimus ei wõiks ehk päewakorral seista. Loomulik on, et rewolutsiooni teha ilma töölisteta on wõimata; kui see nii on, siis loomulik, et partei küsimuses peab asi samuti seisma, et töölisel sünnitawad partei põhja ja kandwa jõu. Kuid trotskism asub teisele seisukohale. Tööstuslik tööline on trotskismi seisukohalt siiski mass, kellel iseäralist tähtsust ei ole. Tähtsus ja raskuspunkt rewolutsioonilises parteis on trotskismi järele haritlaste kihis.

Trotski kirjutab «Meie poliitilised ülesanded» järgmiselt:

«Wana «Säde» töö wõitluses stüühiga seisis selles, et ta lükkas

eemale haritlased ja ei lasknud neil poliitiliselt ärasulada töölistesse. Ülesanne ei seisnud ainult selles, et haritlaste poliitilist arusaamist teritada, vaid ka selles, et neid teoreetiliselt terroriseerida...»

«Meie kinnitame kõige enne, et olukord, mis lükkas proletariaadi kollektiivsele — ühtlustatud võitlusele, ei seisa mitte wabrikus, vaid üldistes tööliklassi elamiste ühiskondlikkudes tingimustes».

«Kasarmukord ei wõi olla meie partei korraks, kui ka wabrik ei wõi olla tema eeskujuks...»

Kaunis peenelt öeldud, nii et hammas külge ei taha hakata. Kuid siiski wõib tunda, kuidas trotskism wõtab haritlased oma kaitse alla wana «Säde» wastu ning kuidas ta wäljanaerab wabriku tööliste olukorda, et see neile midagi ei anna. Kuid trotskism on järjekindel. Mis ta ütlemata jätab 1904 a., ütleb ta 1924 aastal.

Raamatus „*Uus kurs*“ kirjutab *Trotski*:

«Kuipalju paratamata partei aparaati lähewad suurema kogemustega ja teenetega seltsimehed, seda raskemalt mõjub aparaadi bürokraatism ideelise-poliitilise partei järeltulewasoo kaswu pääle. Nimelt sellega on seletataw see tõeolu, et *noorsugu* — õige partei baromeeter — järsumalt reageerib partei bürokraatismi pääle».

Nagu sellest näha, wiib trotskism parteilise ja poliitilise raskuse tööliklaasi päält haritud noorsoo pääle. Noorsoo intelligents on trotskismi arwates ainus õige partei alus ning partei kursi lipp.

Leninism on ka selles küsimuses otsekohe wastases seisukohas. Leninism näeb algjõudu wabriku töölikes.

Lenin kirjutab — «Samm edasi...»:

«Keegi ei usalda eitada seda, et intelligents, kui praeguseaja kapitalistliku ühiskonna eriline kiht,

üldiselt ja täieliselt iseloomustub individualismis ja tema saamatuses distsipliinis ja organisatsioonis. Selles mitte hääs küljes erineb intelligents proletariaadist. Sellega on seletataw ka intelligentsi nõrkus ja püsimatus, mis töölisklassile nii tihti tunda annab».

Nimelt wabrik, mis mõnedel näib ainult hirmutisena, kujutab kapitalistliku korra kõrgemat kooperatsiooni normi, kes ühendas ja distsiplineeris töölisklassi, õpetas teda organiseerima ja pani ta kõigi töötawate ja kurnatawate kihtide etteotsa... Distsipliin/ ja organisatsioon, mis nii suurte raskustega andub kodanliku intelligentsile, seda õige kergesti omandab proletariaat, nimelt selle wabriku kooli tõttu...»

«Kes weab parteisse raadikaalse intelligentsi, kes hoolitseb professore, gümnasistide, üksikute ja radikaalse noorsoo üle? Girondist Akselrod ja girondist Liber...»

Siia tuleb juure panna trotskismi isa Trotski.

Ma arwan, et selle juures peatada ei maksa, on ju arusaadaw trotskismi öölistemassi eitus ja intelligentsi ülistus. Seepärast wõime trotskismis näha sarnaseid silmapilke, kus ta massilisele rewolutsioonilisele tegewusele annab kolmandajärgu tähtsuse ning kõik tähtsus seisab isikus — ülemisel korral ning resolutsioonil, mis haritlase poolt nii ilusasti kokku on seatud. Sellest tuleb ka see, et Oktoobrirewolutsioon trotskismi järele sündis 16. oktoobril, aga mitte 25. oktoobril, sest 16. oktoobril wõeti Trotski juhatusel resolutsioon wastu, et Piiteri garnison wälja ei lähe ning loodi sõja-rewolutsiooni komitee, kuna 25. oktoobril mass sõjariistus wälja astus.

F) Trotskism eitab distsipliini ja ühtlust parteis.

Trotskismi waade monoliitse partei pääle, partei pääle, kus on koondatud

ühtlased rewolutsioonised jõud — on eitaw. Trotskism leiab, et partei peab olema eriarwamiste ja mõtete kogu, kus igaüks wõib toimetada naga ta tahab. Sarnast seisukohta õigustas Trotski teoreetiliselt weel omas raamat *«Uus kurs»*. Mis on eriarwamise järgmine samm? See on tõmmata enese eriarwamise järele osa parteid ning tõendada tema õiget seisukohta partei üldise arwamise wastu. Selle eriarwamise kindlustamine wiib fraksioonide loomiseni ja seesmise partei lagunemisele. Samuti trotskism ei ole kunagi pidanud pühaks partei otsusi ega korda, waid alati rikub neid. Sm. Trotski, olles keskkomitees, on sünnitanud alati keskkomitee wastu wäljaspool wiimast oma rühma. Distsipliin kui niisugune on trotskismile tundmata. Seda näitas diskussioon 1920—21 a. ja 1923 aastal.

Trotski — *«Meie lahkumineku»* kirjutab:

«Nende (enamlaste. J. P.) me-

tood oli iga väikse kõrwalkaldumise eest giljotiniseerida, — meie meetod — ideeline poliitiline lahku minekute «välja-öömine». Nad tõmbasid pään maha, meie walgustasime neid klassilise arusaamisega. ...»

Lenin wastab selle pääle «*Samm edasi, kaks...*» järgmiselt:

«Tihedas psükoloogilises ühenduses, wilhas distsipliini wastu seisab see waikimata, raske, haawamise tunne, mis wastu kõlab igast praeguse oportunisti ja vähemuse kirjatöödest. Neid kiusatakse taga, neid löödakse välja, nende kohta pannakse maksma «piiramise kord», nendest aetakse üle...»

«*Pahempoolsete lapsehaigus*» 1920 aastal *Lenin* kirjutab: «Arwatawasti näeb nüüd pea igäiks, et enamlased ei oleks püsinud wõimu juures mitte 2¹/₂ aastat, waid mitte 2¹/₂ kuudki ilma walju, tõeliselt raudse distsipliinita meie parteis.»

«Wõidurikas pro'etariiaadi dikta-
tuuri katse Wenemaal näitas pilt-
likult neile, kes ei oska mõtelda
ehk kellel selle küsimuse üle mõ-
telda ei tule, et proletariaadi *tin-
gimata keskendus ja walju distsi-
pliin on üheks põhjendawaks aluseks
kodanluse üle wõidu saamiseks...*»

«Kes wähegi nõrgestab töölispar-
tei distsipliini (iseäranis diktatuuri
ajal), see faktiliselt aitab kodanlust
proletariaadi vastu.»

Nii tõsiselt seab leninism oma seis-
koha trotskismi eriarwamiste ja distsi-
pliini eitamise vastu. Ainult see par-
tei on suuteline midagi korda saatma,
kus walitseb üksmeel, ühine arusaa-
mine ning walju distsipliin. Ilma dist-
sipliinita wõitlust pidada ei saa.

G) T r o t s k i s m a u t o r i t e e -
t i d e w a s t u .

Trotskism on teoreetiliselt igasuguse
autoriteedi wastane. Wõib arwata, et
ta ainult wist Trotski autoriteeti sal-

lib ehk üles seab. Trotskism kardab autoriteete.

Trotski kirjutab Leninist:

«Ei ole juhuslik, waid sügawaks «ilmutuseks» see tõeasi, et meie partei reaktsioonilise tiiwa juht, sm. Lenin, et ülesseada karrikatuurilisi jakobinlaste taktika metoodisid, oli psükoloogiliselt sunnitud sotsiaaldemokraatia kohta andma sarnase määruse, mis enesest ei kujuta muud midagi, kui meie partei klassilise iseloomu teoreetilist kallaletungimist. Ja, teoreetiline kallaletungimine, mis sugugi vähem ähwardaw ei ole, kui mõne bernsteiniaanlase kriitilised ideed...»

«*Uues kursis*» kirjutab Trotski:

«Partei aparaadi püüd mõtelda ja otsustada partei eest wiib oma arenemises juhtiwate ringkondade autoriteedi kindlustamise pääle ainult traditsiooniliselt».

Mis trotskismi arwamisel wiib wana kaadri ümbersündimisele halwemas mõttes, sest «wana kaardiwäe ümbersündimine oli ajaloo mitte kord». Näituseks toob II Internatsionaali.

Leninism ei asu sugugi absolutsele autorit-edi eitusele, waid autoriteet on isegi tarwilik.

Lenin kirjutab muu seas:

«Marksistid ei wõi asuda intelligent - radikaali waateseisukohale tema rewolutsioonilises mõtteawalduses: «mingisuguseid autoriteete». Ei. *Töölisklassile, kes kogu ilmas peab rasket ja järelandmata wõitlust täielise wabaduse eest, on autoriteetid tarwilikud, —* kuid, arusaadaw, ainult selles mõttes, kui noortöölistele on tarwis wanade *wõitlejate* kogemus wõitluses rõhumise ja kurnamise wastu, *wõitlejate* kogemus, kes läbi on wiinud palju streikisid; reast rewolutsioonidest osawõtnud, kellel rewolutsiooniline

traditsiooni oskus ja laialine poliitiline silmaring. Üleilmlise tööliste wõitluse autoriteet on tarwis iga maa töölisteklassile. Üleilmlise sotsiaaldemokraatia teoreetikute autoriteet on meile programmi ja meie partei taktika selgituseks tarwis. Muidugi sarnasel autoriteedil ei ole midagi ühist kodanluse teaduse kroonu autoriteetidega ja poliitliku poliitikaga. See autoriteet on üleilmlise sotsialistliku armee ridade mitmekesise wõitluse autoriteet».

Ka autoriteedi küsimuses trotskism asudes wormaalse loogika seisukohal jõuab täielise ja igasuguse autoriteedi eitamisele, kuna leninism tarwitades dialektilist arutuse wiisi näeb, et on autoriteedid, keda töölisteklassile tingimata tarwis on, et murda kapitalistlik kord ja ülesehitada kommunistlik kord.

Waadeldes trotskismi teoreetilist seisukohta poliitilise tööliste partei suhtes jõuame otsusele, et *trotskism*

eitab tööliste parteid kui eelwäe, rewolutsioonilist, organisatsiooni, nõuab «massilist» ilma wormita parteid, trotskism ei tunnista keskendatud partei wormi ega partei organisatsioone üldiselt, seades partei aparaadi wastu, trotskism on individualism partei kollektiivse organisatsioonilise tegewuse wastu. Trotskism ei sea mingisugust organisatsioonilist wormi üles, waid loodab stüühilise organisatsiooni isenesest kujunemise pääle, trotskism on wäikekodanliku anarkistliku individualismi awaldus parteis tööstusliku tööliste partei aluse wastand, wabriku tööliste asemel intelligents-noorsugu, trotskism eitab monoliitset parteid ning on fraktsioonide eriarwamiste teoreetiline põhjendus parteis. Trotskism on partei distsipliini wastand. Trotskism on ka igasuguse rewolutsioonilise autoriteedi wastand.

Leninism on partei, kui rewolutsioonääride, töölisteklassi eelwäe organisatsiooni põhimõttel, leninism tunnistab parteilist demokraatilist keskendust, ning

tunnistab organisatsioonide tarwilikkust, ilma milleta parteid olla ei saa, partei ja partei aparaat on üks, partei aparaat on tarwilik rewolutsioonilise wõitluse juhtimiseks, leninism on organisatsioonilise plaani poolt ja lükkab organisatsioonilise wormi massidele wälja, leninism asub seisukohal, et tööliste partei alusjõuks on tööstuslik proletariaat, aga mitte intelligents-noorsugu, leninism nõuab töölisteklassi eelwäe parteis raudset distsipliini, ühtlust, monoliitsust, on igasuguste fraktsioonide ja eriarwamiste wastu ühises parteis. Partei peab olema oma ideede, tegewuse ja arusaamise poolest monoliitne. Leninism tunnistab autoriteeti ja rewolutsiooniline autoriteet on töölisteklassile tarwilik wõitluses.

IV. Trotskism ajaloo walgusel.

Lenin kujutab trotskismi arenemist järgmiselt ette:

«1901—1903 aastatel oli Trotski äge «sädelane», 1903 a. lõpul on äärmine vähemlane, 1904—1905 aastatel läheb vähemlastest eemale ning lükkab wälja «permanentse rewolutsiooni» teooria. 1906—1907 aastatel nihkub lähemale enamlastele ja 1907 a. kewadel tunnistab ennast solidaarseks Rosa Luxemburgiga. 1908—1911 a. läheb iseiswalt ning witsutab pääasjalikult enamlasi, 1912 aastal liitub likwidatoritega...» (Lenini kirjatööde kogu XII anne, II osa, 445).

Reaktsiooni ajajärk 1908 kuni 1914 a.

1. *Enamlik wool* (Lenin, Sinowjew, Kamenew). Häälkandjad: wäljamaal — «Пролетарий», pärast »Соц.-Демократ», Wenemaal — «Звезда» ja pärast «Правда».

Enamlaste paremal tiiwal seisid «leplased» — Nogin, Dobrowinski.

Enamlased on kindla illegaalse — põrandaaluse partei poolt, kuid kasutawad

ära awalikud asutused agitatsiooni ja organisatsiooni sihis.

Nõudmised: tsaariwalitsuse kukutamine, wabariik, 8-tunniline tööpäew ja maa konfiskeerimine.

2. «*Edasilased*» — Bogdanow, Lunatsharski, Ljadow, Aleksinski — awalikust tööst täiesti lahtiütlemine, usuotsimine jne. Häälekanaja «Вперед».

3. *Wähemlased-parteilased* — Plehanow, Dnewnitski. Põrandaaluse partei alleshoidmise poolt. Häälekanaja «Дневник Соц.-Демократа» ja «Единство».

4. *Wähemlased-likwidaatorid* — Wenemaa arenemine läheb kultuuraliselt, algab parlamentaarne 'ajajärk. Partei on tarwis tuua põranda pääle — europaseerida. Nõudmised «ühinemise wabadus».

Martow, Dan, Axelrod, Martõnow, Potresow, Lewitski, Majewski. Häälekanajad: «Голос Соц.-Демокр.», «Наша Заря», «Дело Жизни» ja «Луч».

5. *Trotskistid* — Trotski, Semkowski. Häälekanaja Wiinis «Правда». On

märgukirjade kampaania poolt ning «Правда» № 4, 14. juunist 1909 a. seab üles platwormi, kus kõikide woolude ühendamist näeb legaalse ja illegaalse organisatsiooni tunnistamisega.

Trotski kirjutab «Prawdas»:

«Missugune organisatsioon on tähtsam, kas legaalne ehk põrandalune? Selle küsimuse pääle wastamisest ütleme meie täiesti ära, sest sel ei ole sisu. Üks ilma teiseta on wõimatu, — ja see on meile küllalt.»

Trotski «Meie partei ja ta ülesanded» kirjutab:

«Kas on ühtlane tegewus wõimalik isesuguste «arwamiste» juures? On wõimalik... Tema (partei, J. P.) wõtab oma alla palju inimesi — palju isesuguseid waateid, isesuguste temperamentidega, isesuguse arenemise astmega...»

Trotski kirjutab Wiini «Prawdas» № 9 1/14. jaanuaril 1910 aastal, et

«teie küsite, missugune on meie partei organisatsiooni plaan, nõuate seda plaani, kuid meie ei anna ja nimelt ei mõtlegi anda, sest parteid ei saa ehitada enne walmisolewate joonistuste järele... Organisatsioonilist plaani ei ole tarwis, waid poliitika kampaania plaani...»

1910 a. jaanurikuu keskkomitee laialine pleenum, kust kõik fraktsioonid osa wõtawad, tunnistab ühelhäälel likwidaatorisi ja ärakutselasi wäljaspool sotsiaaldemokraatiat olewateks ja walis keskkomitee.

Likwidaatorid, ärakutselased ja trotskistid ei tunnista keskkomiteed ega paenuta pleenumi otsuse alla. 26. now. 1910 a. pöörab Trotski iseseiswalt ilma keskkomiteeta partei poole kutsega konwerentsile.

Lenin 1910 a. lõpul kirjutab selle kohta, et Trotski ajab parteiwastalist poliitikat... «Trotski poliitika organisatsioonilises mõttes on awanturism».

Juunil 1911 a. enamlased, parteilased, poolakad pöörawad partei poole konverentsi asjus ning 25 organisatsiooni Wenemaal wõtawad Kiiewi organisatsiooniga eesotsas partei konverentsi kokkukutsumise oma pääle.

Jaanuris 1912 a. peetakse Praagas rõhuwa enamuse Wene organisatsioonide konverents ära, kus walitakse keskkomitee ning heidetakse likwidatorid parteist wälja.

See konverents paneb iseseiswale enamlaste parteile aluse.

Leena sündmused aprillil 1912 aastal panewad enamlased Wene tööliste liikumise etteotsa.

Trotski astub täielikult partei wastu wälja.

Lenin kirjutab:

«Trotski nimetab ennast parteilaseks sellel põhjusel, et temale Wenemaa partei keskkocht, mis loodi sots.-dem. Wenemaa organisatsioonide rõhuwa enamuse poolt — on null.»

Samuti tähendab Lenin, et Trotski poliitika on orjustamine likwidaatorite ees ning Stolõpini partei ees kapituleerimine.

Augustikuul 1912 aastal loodakse Trotskiga eesotsas enamlastewastane blokk. Selles blokis on täiesti likwidaatorite mõju ning 1913 a. see liit laguneb juba ära.

Läti sots.-dem. partei kongress 1914 a. ühes otsuses ütleb:

«Katse leplaste poolt maksku mis maksab ühineda likwidaatoritega (1912 a. augusti liit, lätlased wõtsid sellest osa) ei toonud kasu ja lepitajad-ühendajad langesid ise likwidaatorite ideelise-poliitilise mõju alla.»

Trotski kõik aeg peab ägedat wõitlust enamlastega ja partei wastu, kutsub Internatsionaali wahele segama, annab wale teateid Saksa sotsiaaldemokraatlikkudes lehtedes jne.

1. aprillil 1913 a. kirjutab *Trotski* seltsimeheliku kirja vähemluse saadikule *Tsheidsele*, kus muu seas kirjutab:

«Süda rõõmustab, kui loed meie saadikute väljaastumisi, tööliste kirjased «Лыч'i» toimetusse ehk kui registreerid töolisteliikumise faktisid. Ja kui mõttetu tundub see naru-e sklokaga ülenjutamine, mida süstemaatiliselt õhutab selle töömeister Lenin, see professionaal Wene tööliste mahajäänuse kurnaja. Mitte ükski waimliselt mitte põrutatud Euroopa sotsialist ei usu, et lõhe nende wõltsitud lahkuminekute pärast wõimalik on, mida wabritseeritakse Lenini poolt Kraakowis.

...Kogu leninism on praegu ehitatud wale ja walskuse alustel ja kannab eneses eneselagunemise kihwtist algust. Kas wõib siis kahelda, et teise poole targa poliitikaga leninlaste eneste keskel lähemas tulewikus algab halastamata lagune-

mine — nimelt «ühtluse ehk lõhe»
küsimuse sihis.»

«Praegu wõib olla kaks poliitikat:
ideeline ja organisatsiooniline ära-
iganenud fraktsioonide waheseinte
maha lõhkumine, — tähendab ka
leninismi aluste häwitamine, mis ei
mahu ühte partei-poliitilise tööliste
organisatsiooniga, kuid mis suure-
päraliselt õitseb fraktsioonide eral-
duse sõnnikul...»

1914 aastal on *Trotski* sunnitud pääle
ägedat leninismile tormijooksu, kus ta
parteid eitab, Leninit kelmiks, sektan-
diks ja isegi huligaaniks nimetab, oma
häälkandjas «Борьба», märts, № 1,
tunnistama: «Lõhe teeb ühe enesetapwa
wõidu teise järele.»

«Suurearwulised eelrinna töölised
saawad poliitilises meelega sega-
duses ise tihti lõhe tegijateks agen-
tideks.»

Terwe trotskism on muidugi iseene-
sest näha kirjas Tsheidsele. Millest
rääkida ei maksa.

Sellewastu Lenin näitab ära, et enamlaste partei alaliselt kaswab ja ikka enam ja enam lähewad töölised ta järele.

Nii, enamlaste häälekandja «Правда» läheb laiali — 40.000 eksempl., likwiidaatorite häälekandjad kõik kokku — 15.000 eksempl., sotsialistidel-rewolutsioonääridel — 10.000 eksempl.

Riigiduma walimistel said enamlased tööliste kuuriates saadikuid:

II duumas	—	47 ⁰ / ₀
III «	—	50 «
IV «	—	67 «

Tööliste toetus.

1912 kuni 1914 aasta 1. aprillini toetasid enamlaste «Правда't» 4000 tööliste gruppi, vähemlaste «Лыч'i» ja kõiki teisi 1000 tööliste gruppi.

Need andmed näitawad, mis kujutas enesest enamlaste partei ja kuidas trotskism küsimusi suutis otsustada.

Samuti ütleb *Trotski* 1914 a. «Борьба» № 5, et enne rewolutsiooniline sots.-

demokraatia oli *ainult ideeliselt* tööliste parti...» Tegelikult olnud see intelligentide organisatsioon jne.

Selle vastu toob *Lenin* andmed, kust näha, et iga 100 poliitilis-riigiwastaliste kurjategijate hulgas oli:

	1884—1890 a.	1891—1903 a.
Põllumajanduses tegewaid	7,1	9,0
Tööstuses ja kaubanduses	15,1	46,1
Liberaalametis ja õpilasi	53,3	28,7
Ilma kindla ametita . .	19,9	8,0

Nii näeme siin, et töölised ja talupojad, kes karistuse alla kuulusid, olid enamuses. Ka selles küsimuses trotskism ei saa õiget vastust anda. Trotskism töötas kogu reaktsiooni aeg partei vastu, sobis likwidaatoritega ning sõimas ägedalt Leninit ja leninismi, kuid ühes sellega ei suutnud ühtegi ajaloolist momenti õieti hinnata.

Sõja aeg 1914—1917 aast.

Wene sotsiaaldemokraatia sõja ajal jagunes kahte suuremasse woolu:

1. *Enamlased* — «kaotajad», kellel väljamaal oli häälekandja «Соц.-Демократ» — Lenin ja Sinowjew. Wenemaal oli keskkomitee bütoo (Molotow, Salutski, Schläpnikow).

Kuni nowembrini 1914 a. oli Duuma fraktsioon Kamenewi üldjuhatusel. Arreteeriti 5. now. 1914 a. ja weebruaril 1915 a. saadeti Siberisse saadikud: Petrowski, Badajew, Muranow, Schagow, Samoilow ning keskk. esitaja Kamenew. Wenemaal sai veel välja antud «Вопросы Страхования». Enamlased asusid seisukohal: «Sõda sõjale».

2. *Wähemlased* jagunesid: a) *kaitselased* ja b) «ei sõda ega rahu».

Wähemlastel oli Wenemaal pörandalune organisatsiooni komitee (partei keskkoh), awalik Duuma fraktsioon Tshehidsega eesotsas. *Parema tiiwa* tegelased — Potresow, Maslow, Gwos-

dew, Lewitski andsid awalikult wälja «Наше Дело» ja pärast «Самозащита» ning töötasid sõjawäe-tööstuse komitees. *Pahem tiiw* — O. K. sekretariaat wäljamaal — Martow, Martõnow, Astrow, Semkowski, Axelrod jne. Wäljamaal ilmus «Известия» ja Wenemaal Samaaras «Рабочее Утро». *Äärmisel paremal tiival* — Plehanow ja Aleksinski lehega «Призыв».

Enamlaste organisatsioonid Wenemaal lõhuti sandarmiwalitsuse poolt ära, vähemlased töötasid päris awalikult ja mürgitasid tööliste arusaamist.

3. *Trotskism* oli tähtsuseta wool Trotskiga eesotsas ning andis Pariisis wälja «Наше Слово». Trotskismi hüüdsõna oli: «*ei wõit ega kaotus*», kuid ühinemine sotsialistide keskel.

Mis selle kohta kirjutab Lenin? 1915 a. kirjutas *Lenin*:

«Rewolutsiooniline klass reaktsioonilises sõjas ei wõi soowimata jätta kaotust oma walitsusele. See

on — aksioom. Selle wastu waid-
lewad ainult sotsiaal-schowinistid...
kellede hulka kuulub Trotski.»

Lenin — «oma walitsuse kaotuse loo-
sungist imper. sõjas» :

«Kes seisab loosungi eest — «ei
wõitu ega kaotust», see on teadlik
ehk mitteteadlik schowinist, see on
paremal juhusel lepitaw wäikeko-
danlane, kuid igatahes proletaarliku
poliitika waenlane, praeguste wa-
litsuste pooldaja, praeguste walit-
sewate klasside pooldaja.»

1917 a. märtsil kirjutab *Lenin Kõl-
lontaile* erakirjas:

«Minu arwamise järele on praegu
päämine, mitte ennast lasta mässida
rumalate «ühenduse» katsetega sot-
siaal-isamaalastega (ekk weel kar-
detawam), kõhklejatega, nagu orga-
nisatsiooni komitee (wähemlaste
keskkoht, J. P.), Trotski ja Ko-ga,
waid jätkata oma parteitööd järje-
kindlalt — internatsionalistlikus
waimus.»

Nagu näeme, ei ole sõja ajal trotskismil midagi ühist enamlusega, waid ühist on vähemlastega, loosung «ei wõit ega kaotus» on tegelik walitsuse toetamine ning ühtlustuse katse on klassipoliitika häwitamine.

Rewolutsiooni aeg.

Rewolutsiooni ajal organiseerisid trotskistid n. n. raiooniwahelisesse organisatsiooni ja kuiwõrd oli rewolutsiooni tõus, niiwõrd kaldusid nad enamluse poole. Suurema rewolutsiooni tõusu eel august-september ühinesid enamlastega ning wõtsid tegelikult osa Oktoobripöördest. Paljust neist said hääd enamlased. Kuid trotskistidel oli üks katse «*Bresti rahu*» ja siin tuli nende wäikekodanlik teooria uuesti nähtawale — «ei sõda ega rahu», mis wiis ära Nõukogu Eesti ja Nõukogu Soome jne. Ei osatud hinnata talupoegi. Permanentse rewolutsiooni teooria tuli täies suuruses nähtawale.

P ä ä l e O k t o o b r i .

Partei taktika pöördeaegul ikka ja alati annab tunda trotskism, mis risti wastu sihitud enamliku parteile ja leninismi teoriale.

1920 a. nowembril sünnitab Trotski wäljaspool K.-K. keskkomiteewastalise rühma ja hakkab ametühisuste küsimuste all leninismi kallale tungima.

1923 a. asutab uuesti oma rühma wäljaspool K.-K. ning katsub uuesti leninismile kallale tungida.

1924 a. asub trotskism ajaloo hindamisele ning teeb katset leninismi asemel parteisse ja Kominterni wiia trotskismi. See on kindel leninismi rewideerimine ja leninismi ümberwahetamine trotskismiga. Ka siin saab trotskism tarwilise wastuse leninistide poolt. Leninism ei ole enam Wenemaa küsimus, waid rahwuswaheline ja seega trotskismi wastu astus wälja terwe leninlaste Komintern. Eluta trotskism ei saa iialgi leninismi asemele astuda.

Järelsõna.

Kui trotskismi üldiselt hinnata, siis peame alla kriipsutama, et trotskism on õpetus, mis küsimuste arutamise juure asub wormaalse loogika seisukohalt ning otsusi teeb eklektiliselt. Küsimuste hindamisel mõjub suuresti kaasa subjektiivism jne. Leninism wõtab wormaalset loogikat kui kõige primitiivsemat otsustamise abinõu, mis ühe silmatorkawa nähtuse järele otsusi teeb ning küsimuste otsustamisel ikka ja alati tarwitab marksistlikku dialektikat. Trotskism rewolutsiooni teoorias moonutab Marxi õpetust, isoleerib töolisteklassi teistest rahwakihtidest ning seab rewolutsiooni alati ähwarduse alla, trotskismil puudub usk massilisse jõusse. Leninism vastuoksa jääb marksismi alustele ning wõtab proletariaadi osa rewolutsioonis ühes teiste kihtidega kui eelwäe osa ja usub masside jõusse ja nende piiramata leidlikusse ja wõimisse. Trotskism ei tunnista kindlat

organisatsioonilist wormi parteis ning tema tähtsust ja näeb noorsoos parteilist mõõdupuud, kuna leninism tunnistab organisatsiooni tähtsust parteis ja üldiselt, sest ilma kindla organisatsioonita ei ole võimalik võita ja ei ole võimalik jõudu näidata, partei peab olema monoliitne ning tema aluseks on tööstustöölised.

Leninism on proletaarse rewolutsiooni teooria ja praktika, kuna trotskism on proletaarse rewolutsiooni jõuetuse teooria ja saamatuse praktika.

Trotskism ühes kui teises muutes, kui proletaarse rewolutsiooni jõuetuse teooria ja saamatuse praktika tuleb nähtawale ühel kui teisel maal.

Bulgaaria kommunistlik partei 1923 a. kewadisel sawel elas rahulikult, kullinna kodanlus Zankowi eestwõttel walmistas demokraatiale pääletungimisekü ning wälja astus talupoegade demokraatia wastu talupoegade Stambolisk walitsuse kukutamisele. B. K. parte

nägi selles kahe kodanluse woolu kisklemist, nägi linnakodanluse wõitlust maakodanluse wastu ning unustas talupoegade tähtsust, kui liitlast tööliste-klassile. See momendiline *talupoegade* tähtsuse mittehindamine — tõi paratamata hoobi endisele rewolutsioonilisele tesnäkkide, praegusele kommunistlikule parteile. Üks silmapilk trotskistlikku seisukohta ja jalgealune lõi kõikuma. Septembri wäljaastumine ei wõinud olukorda enam täielikult päästa, waid suutis ainult talupoegade usku teatawal määral tagasi wõita.

Saksamaa kommunistlik partei elas katsumise aja üle oktoobril 1923 aastal, kui Brandler Saksa sotsidega Saksenis walitsuslist koalitsiooni sünnitas. Rewolutsiooniline meeoleolu tööliste hulgas kaswas ning muutus aktiivseks, kuid keskkomitee ei osanud silmapiiku tarwitada, sest ei osanud dialektikaliselt küsimusi otsustada. Juba juulil 1923 a. muutus Saksamaa olukord rewolutsiooniliseks. 12. juulil S. K. P.

keskkomitee awaldas üleskutse ja kutsus 29. juulil fascistliku wastalisel päewal uulitsademonstratsioonile. Walitsus keelas demonstratsiooni ära. Pahempoolne tiw parteis nõudis uulitsate haaramist. Sõna oli keskkomitee käes. Olukord muutus ikka rewolutsiooniliseks. Sinowjew ja Buharin awaldasid seisukoha: kommunistlik partei peab toimetama 12. juuli üleskutse järele, et ühendada proletariaati fascistliku wastalises wõitluses: «wastasel korral kordub Itaalia ja Bulgaaria hale juhtumine. Takistawaid, ettewaatlikke elementisid on Saksa keskkomitees enam kui tarwis».

15. augustil awaldas Sinowjew põhilaused:

«Kriis walmineb. Liginewad otsustawad sündmused. Saksa komparteis, järjelikult kogu Kominternis, algab uus otsustaw päätükk. Saksa kompartei peab kiirelt ja otsustawalt orienteerima lähenewa

otsustawa rewolutsioonilise kriisi
pääle».

«Kriis walmineb. Mäng on suur.
Läheneb silmapilk, kui on tarwis
julgust, julgust ja weel kord jul-
gust».

Kominterni täidesaatwas komitees
nõudis Sinowjew septembris nõukogude
loosungite propageerimisest üleminekut
nõukogude asutamisele. Brandler ja
Trotski olid selle wastu. Lõppude-
lõpuks ei wiinud oktoobril Saksa kesk-
komitee masset wõitlusele. Rewolut-
sioonilised ülesasted said löödud.

Jaauari põhilausetes 1924 a. Radek,
Pjatakow ja Trotski õigustasid Brand-
leri ja Saksa keskkomiteed, et nad
oktoobril ei kutsunud rewolutsiooni
sünnitama ning tõendasid, et Saksamaa
ei olnud küps rewolutsiooniks. V Kom-
interni kongress leidis, et Saksa kesk-
komitee Brandleriga tegid wea, lasid
rewolutsioonilise silmapilgu mööda.
Saksa keskkomitee anti pahempoolsete

kätte. Komintern arutas seda küsimust põhjalikult ja otsustas nii nagu Sinowjew juba waremalt oli teinud.

«Oktoobri õpetundides» Trotski astub välja süüdistusega Kominterni ning ühtlasi ka Sinowjewi ja W. K. P. esituse vastu, kes Saksa küsimuses wea teinud, ei ole otsustanud ega hinnanud sündmusi ning lasknud momendi mööda. Trotski asub «rewolutsiooniliselt» välja ning süüdistab teisi nendes wigades, mis tal omal olid ja mis teistel puudusid. See on trotskismi üks iseäraldus: puudub oskus sündmusi hinnata ning õigelt neid edasi anda.

Trotskism tuleb ühes kui teises maas vähemal ehk suuremal määral nähtawale.

Kui meie vaatleme ehk meie väikest *Eesti liikumist*, siis leiame ka selles palju ja palju trotskistlikku, mis ühel ehk teisel wõitluse ajajärgul nähtawale on tulnud. Nii näituseks:

1. *Talupoegade tähtsuse eitamine* rewolutsioonis ja ainukeseks rewolutsioo-

niliseks jõuks töölisteklassi tunnista-
mine. Kui trotskism nimetab enamlu-
ses rea^ktsiooniliseks küljeks talupoe-
gade tunnistamise, siis siin nimeta-
takse talupoegadega töötamist sotsli-
kuks. Reaktsioonilik-sotslik. Talupoe-
gade kaasatõmbamise ja ärakasutamise
asemel — kuuliprits. Puht töölislikkus
ei ole muud midagi kui intelligentlik
käremeelsus.

2. *Parteilises organisatsiooni* küsi-
mustes tuleb tihtigi olewate organisat-
sioonide eitamine ja omade organisat-
sioonide loomine ühel ehk teisel kujul
nähtawale. Kui trotskism eitab kind-
lat partei organisatsiooni, siis mindi
siin wahel täiesti partei eitamisele —
kommunistid walitsuses, parteid pole
tarwis.

3. *Ametühisuste* küsimustes trotskism
tahab neid muuta riiklikkudeks orga-
nisatsioonideks, siin seisis üldse amet-
ühisuste mittetunnistamine päewakor-
ral.

4. *Orientatsiooni* küsimuses rewolutsioonis trotskism ei usu Wene rewolutsiooniliku jõusse, näeb pääseteed Euroopa proletariaadipoolt, siis siin «mahajäänud» Wene asemel pöörduakse «kultuuralise» Euroopa poole.

5. *Masside tähtsuse eitamine*. Trotskism näeb, et üksikud juhid teewad rewolutsiooni, näituseks Oktoober on Trotski sünnitus ühes Peterburi nõukogu otsusega, siin aga arwatakse küllalt olema grupiga võimu haarata ilma rewolutsioonilise massilise väljastumiseta — 1. detsember.

6. *Wormaalne loogika dialektika asemel*. Wõetakse üks silmapaistew nähtus ja selle järele otsustatakse. Näituseks: osa töölisi demonstreerib, mõni soldat loeb «Kommunisti», maamees ütles — see walitsus ei kõlba, paar intelligenti laulsid — Internatsionaali. Järeldus: rewolutsioon on küps. Küsimust ei arutata: mis demonstratsioon oli, missuguses wahekorras on demonstrantide jõud teiste jõududega, ei waa-

delda kuidas ja mis olukorras «Kom-
munisti» loeti, kuidas oli walitsuse
siunamine, Internatsionaali laulmine jne.
Ei waadelda küsimusi seotult rea
teiste küsimustega. Dialektika asemel
wormaalne loogika ja ekslik järeldus.

Eesti liikumises on olnud palju trots-
kistlikku mitteenamlikku ühes kui teises
liikumise ajajärgus, mis üldseisukohale
ja rewolutsioonilise käigu pääle pahasti
on mõjunud.

Trotskism mõne oma külgedega wa-
remalt tuli nähtawale *Itaalia* tööliste
wõitluses, kui töölised haarasid wabri-
kud oma kätte ning ei osatud olu-
korda ära kasutada. Järeldus oli see,
et reaktsioon lükkas fascistid walitsuse
juure Mussoliniga eesotsas.

Samuti elas üle Prantsusmaa sarna-
sed kalduwused mitmel korral ja möö-
dunud aastal demonstreeris seda Su-
warin ja teised. Siis Rootsi ja pea-
aegu kõigi maade parteid ühesarwa-
tud Poolamaa.

V Kommunistlik Internatsionaali kongress pani selle küsimuse terwes suuruses päewakorda ning otsustas: *kommunistlikud parteid tulewad enamlustada, parteid on tarwis muuta leninlaste parteiks. Kõik parteid peawad asuma leninismi alusele, kui ainukese proletariaadi rewolutsiooni teooria alusele.*

Samal kongressil oli ka trotskism arutusel ning see teooria mõisteti ühe-meelselt hukka, kui wäikekodanlik-intelligentlik teooria ning trotskismi kaitsmisest rahwuswahelise proletariaadi esituste ees tol korral ütles isegi sm. Trotski lahti. Tähendab trotskismi ei uskunud keegi kaitsema hakkata leninismi ees.

Kui Trotski pääle Kominterni kongressi oktoobril 1924 a. uuesti trotskismi kui proletaarse rewolutsiooni teooria wälja lükkab leninismi asemele, siis jääb see hüüdjaks hääleks kõrbes. Ta on hukka mõistetud awansina. Tema järele, wõib olla, haarab weel

mõni radikaal-intelligent, kuid rahvuswaheline proletariaat vastas ja vastab koondusega leninismi lipu ümber.

Proletariaat ja kommunistlikud parteid asuvad kindlalt leninismi uurima, et hoiduda wigadest ning kindlalt rewolutsiooni edasi wiia.

Meil eestlastel on leninismi uurimine ja omandamine tarwilikum wist enam kui kuskil mujal, et hoiduda jämedatest wigadest, siis peab küll meil ühine soow olema: *kõik leninismi lipu alla, kõik leninismi uurima ja omandama.*

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

1-01-00661

2

Гинд 40 коп.